

UPPSALA
UNIVERSITET

”Folk med fina konton har roligare liv”

- **En kvalitativ studie kring Facebooks påverkan på unga och unga vuxnas självkänsla ur ett intersektionellt perspektiv**

Sociologiska institutionen

Socionomprogrammet

Kandidatuppsats i socialt arbete

VT 2016

Författare: Tomas Ljunglöf & Johanna Hedlund

Handledare: Kamilla Peuravaara

Examinator: Ulla Hellström Muhli

Sammanfattning

Arbetet syftar till att undersöka hur unga och unga vuxna konstruerar sina profiler på Facebook och på vilket sätt nätverkssidan påverkar deras självkänsla. Särskilt viktigt är detta då studier har påvisat att självkänsla och psykisk ohälsa är direkt korrelerade.

Då tidigare studier saknat ett intersektionellt perspektiv utifrån subjektiva upplevelser av sociala medier är det en viss kunskapslucka som denna studie hoppas kunna bidra till att fylla. Studien har utförts genom intervjuer av unga och unga vuxna mellan 16 och 25 år, med olika tillskrivna kategorier av kön och klass. Genom innehållsanalyser av intervjuerna har centrala teman framtagits och analyserats för att svara på frågeställningarna.

Studien verkar för att utifrån Goffmans teorier om “jaget”, Butlers teori om den performativa identiteten och med ett intersektionellt perspektiv förstå hur unga och unga vuxna konstruerar sina liv på Facebook och vad detta har för betydelse för deras självkänsla.

Informanterna diskuterar olika normer och idealbilder på Facebook och hur detta påverkar vad de kan lägga upp. Beroende på samspelet mellan de intersektionella kategorierna är olika idealbilder framträdande bland informanterna. “Att inte vara för mycket”, att vara “humoristisk” och att se “anständig ut” är några av dessa idealbilder.

Arbetet lyfter även ett centralt tema bland informanterna gällande “den tysta mobbningen” och hur bilder och profiler på Facebook kan leda till en subtil utfrysning av specifika individer. En viktig aspekt som framkommit genom undersökningen är unga och unga vuxnas efterfrågan efter förståelse från vuxna, då de upplever att vad som sker på Internet inte ses som något allvarligt bland vuxna de diskuterat detta med. För professionella inom det sociala arbetet är det viktigt att unga och unga vuxnas upplevelser på Internet tas på allvar, för att kunna ge stöd och för att motverka en låg självkänsla då det kan bidra till andra samhällsproblem.

Nyckelord: Självkänsla, identitetsskapande, Facebook

Contents

Sammanfattning.....	2
1 Inledning och bakgrund.....	5
1.2 Syfte.....	6
1.3 Frågeställningar.....	6
1.4 Avgränsningar.....	6
1.5 Disposition.....	7
2 Tidigare forskning.....	8
2.1 Identitetsskapande.....	8
2.2 Självkänsla och psykisk ohälsa.....	10
2.3 Tidigare forskning gällande kön, ålder och klass.....	11
2.3.1 Identitetsskapande och kön.....	11
2.3.2 Unga och unga vuxna.....	12
2.4 Att ha en onlineprofil.....	12
3 Teori.....	14
3.1 Intersektionalitet.....	14
3.2 Goffmans teorier om "jaget".....	15
3.3 Den performativa identiteten.....	16
4 Begreppslig referensram.....	17
4.1 Kategorierna kön, klass och ålder.....	17
4.2 Begreppet onlinekonstruerad identitet.....	18
4.3 Självkänsla.....	18
5. Metod.....	19
5.1 Forskningsansats.....	19
5.2 Datainsamling.....	19
5.3 Urval.....	20
5.4 Analysmetod.....	20
5.5 Generaliserbarhet och validitet.....	21
5.6 Etiska forskningsprinciper.....	22
6 Resultat.....	23
6.1 Självpresentation.....	23
6.1.1 Den främre regionen på Facebook.....	24
6.1.2 Att inte vara "för mycket".....	26
6.2 Självkänsla och Facebook.....	31
6.2.1 "Det ska vara attraktivt för andra".....	31
6.2.2 Bekräftelse genom likes-kulturen.....	32

6.2.3 Det jämförande elementet.....	36
6.2.4 Den tysta mobbningen	39
7 Diskussion	42
7.1 Summering, självpresentation.....	42
7.2 Summering, självkänsla	43
7.3 Koppling, tidigare forskning	44
7.4 Butler, Goffman och intersektionalitet	44
7.5 Metodologiska avvägningar	45
7.6 Slutsats	46
7.7 Implikationer för socialt arbete.....	46
Referenser	47
Bilaga 1	49
Bilaga 2	51
Bilaga 3	53
Bilaga 4	54

1 Inledning och bakgrund

“När det händer på Internet så är det inte på riktigt och jag tror att vuxna inte riktigt förstår heller hur stor del sociala medier är av ungdomars liv. Att dom tänker att ja ja det var nån som skrev nåt ute i Cyberspace... Men att det ändå är liksom riktigt.” - Elin, 18

Som professionella inom det sociala arbetet är det av stor vikt att ha en förståelse för sociala fenomen som identitetsskapande och självkänsla, något som flera informanter till denna studie upplevde saknades. Denna avsaknad av förståelse från vuxna och professionella beskrevs av informanten Elin i citatet ovan. Detta är även viktigt då självkänsla är kopplat till psykisk hälsa och ohälsa (Orth, Robins & Meier 2009). Flera samhällsproblem har sin grund i låg självkänsla, några av dessa är kriminalitet, drogproblem och arbetslöshet (Lindwall 2011, 19). Detta ämne är således viktigt för socialt arbete och verksamma socionomer som ett förebyggande arbete för att förhindra dessa samhällsproblem. Självkänsla påverkar hur en individ ser sig själv och sin identitet och hur denna uppfattas av andra. Självkänsla är hur en individ tänker och känner kring sig själv (UMO, 2016). Identitetsskapandet, alltså processen där en individ skapar sin personlighet och avgör vilken typ av person denne vill visa upp för andra (Goffman 2009), något som kan höra ihop med självkänsla. Detta då hur en individ ser på sig själv och hur denne känner inför sig själv till stor del avgör hur en individ agerar och uppfattas utåt. I denna studie har även identitetsskapande via sociala medier diskuterats. Genom att förstå detta identitetsskapande på internet har påverkan av självkänslan även lättare kunnat förstås.

Över 90 procent av alla ungdomar och unga vuxna i Sverige mellan åldrarna 16- 25 deltar på sociala nätverkssajter (Statistiska centralbyrån 2011). Eftersom att unga och unga vuxna spenderar en stor del av sina liv på Internet har detta varit ett viktigt område att studera. Speciellt intressant var det att se till en yngre generation då dessa är uppväxta med sociala medier vilket kan innebära att dessa spelar en större roll i ungas liv jämfört med äldre generationer (Aresta 2015). Denna studie var inriktad specifikt på nätverkssidan Facebook.

Facebook är en social nätverksplats skapat av Harvardstudenten Mark Zuckerberg som år 2006 blev öppet för medlemmar runt om i världen (Facebook, 2016). På denna nätverkssida kan personer dela information om sig själva, gilla sidor, lägga ut bilder, skapa event och mycket mer.

I denna studie, genom tio kvalitativa intervjuer, undersöktes hur unga och unga vuxna presenterade sig själva på Facebook och hur deras självkänsla påverkades av detta, då sociala

medier är en stor del av unga och unga vuxnas liv och en social arena som inte kan bortses ifrån. Detta har även analyserats ur ett intersektionellt perspektiv utifrån kategorierna kön, klass och ålder. Med intersektionella kategorier menas de olika tillskrivna kategorier en individ har och som samspelar och påverkar individers upplevelser kring självkänsla och sociala medier.

Genom denna studie kan förståelsen för hur självkänslan påverkas av Facebook att utökas, då det är ett relativt outforskat område kopplat till sociala medier. Det saknas även undersökningar som ser på hur självkänsla relaterat till internetanvändning ur ett intersektionellt perspektiv specifikt med fokus på unga och unga vuxnas subjektiva upplevelser, en kunskapslucka som detta arbete syftar till att fylla.

1.2 Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka hur unga och unga vuxna konstruerar sina profiler på Facebook och på vilket sätt nätverkssidan påverkar deras självkänsla. Detta kommer även ses ur ett intersektionellt perspektiv.

1.3 Frågeställningar

- Hur väljer ungdomar och unga vuxna att presentera sig själva via Facebook?
- På vilket sätt påverkas unga och unga vuxnas självkänsla av Facebook?
- Hur samspelar olika kategorier gällande självpresentation och självkänsla på Facebook?

1.4 Avgränsningar

De intersektionella kategorier som studien fokuserar på är; ålder, klass och kön. Att studien avgränsas till tre kategorier beror på att det är nödvändigt för att fokusera på dessa och göra dem greppbara.

Begreppet sociala medier är väldigt brett och detta arbete kommer därför avgränsas till att undersöka användandet av Facebook.

1.5 Disposition

Studien inleds med att beskriva den tidigare forskning som är relevant inom det aktuella området. Därefter diskuteras de centrala teorierna som ligger till grund för analysen. Dessa är Goffmans teorier om “jaget”, Butlers teori om den performativa identiteten samt det intersektionella perspektivet. Vidare i teoriavsnittet definieras även begreppen kön, klass, ålder, onlinekonstruerad identitet och självkänsla. Detta följs av ett avsnitt som berör de metodologiska och analytiska tillvägagångssätten, en urvalsbeskrivning samt en reflektion kring validitet och reliabilitet. Kapitlet avslutas med att beskriva de etiska principer som följts under arbetets gång. Härfter följer studiens resultat, vilket består av två huvudrubriker som hör ihop med de två första frågeställningarna och en genomgående intersektionell analys. Under dessa rubriker följer underrubriker som förklarar de olika teman och de resultat som framkommit genom analyser av intervjuerna. Studien avslutas med ett diskussionsavsnitt som inleds med en summering av resultatet och avslutas med reflektioner gällande kopplingen mellan resultat och tidigare forskningen, metodologiska val samt implikationer för det sociala arbetets praktiker och framtida forskning.

2 Tidigare forskning

Den tidigare forskningen i denna studie består av en samling böcker, vetenskapliga artiklar och två avhandlingar. De kan alla kopplas till syftet och tillför en fördjupad förståelse som är relevant för studien då källorna berör ämnen som identitet online, intersektionalitet, självkänsla och mer djupgående analyser gällande vad begreppen identitet och identitetsskapande innebär. Dessa aspekter kommer att förklaras närmare under detta kapitel. För att få en tydlig struktur har den tidigare forskningen kodats och delats upp i fyra huvudsakliga rubriker. Dessa rubriker är; identitetsskapande, självkänsla och psykisk ohälsa, tidigare forskning gällande kön, ålder och klass samt att ha en onlineprofil.

I den tidigare forskningen redovisas således kunskapsläget inom ämnet. Något som saknas i tidigare forskning är de subjektiva upplevelserna från unga och unga vuxna kring ämnen som relaterar till hur identitet och självkänsla skapas online. De flesta källor som används som tidigare forskning har främst lyft de teoretiska aspekterna gällande sociala medier men få har haft utförliga intervjuer med ungdomar och unga vuxna gällande deras erfarenheter kring detta ämne.

2.1 Identitetsskapande

Då en stor del av studien syftar till att reda ut hur ungas identitet påverkas av Facebook är det klokt att börja med en diskussion gällande vad som faktiskt ingår i begreppet identitet. Till att börja med kan identitet sägas vara något som är beroende av kontext. Bara för att en individ har en viss identitet och personlighet i en situation stämmer dessa inte nödvändigtvis in på samma person i en annan situation (Cover 2012). Cover's artikel syftade till att utöka förståelsen för hur identitet kan förstås inom nätverkssidor genom att analysera hemsidorna Facebook och Myspace. *“Postmodern identity can be described as fluid, non-stable and nomadic”* (Abiala & Hernwall 2013, 954). Med detta citat menar författarna att identitet inte är ett fast ting som varar för evigt utan att en individs identitet är i ständig förändring gentemot tid och kontext. Abiala och Hernwall (2013) kom fram till detta resultat genom att låta unga tjejer och killar skriva små historier utifrån sina tankar och upplevelser på internet. Vidare visade studien att en individs identitet är i ständigt blivande. Ur detta perspektiv kan identitet förstås som en process som ständigt är i rörelse och som aldrig kan fastslås (Abiala & Hernwall 2013).

I artikeln *Performing And Undoing Identity Online* tar författaren Rob Cover (2012) upp ett problematiserande resonemang gällande när de olika kontextualiserade identiteterna överlappar eller rent av säger emot varandra. Författaren menar på att detta kan skapa förvirring hos individen och personerna i dennes omgivning. En individ kan känna sig kluven då denne i en kontext går emot hur denne sedan agerar i en annan situation. Detta går även att koppla till användande av Facebook där det inte är ovanligt att den identitet någon målar upp av sig själv inte nödvändigtvis stämmer överens med många av de andra kontextualiserade identiteterna en individ har i andra situationer (Cover 2012).

I artikeln *Personal Identity Online* av Raffaele Rodogno (2011) studeras hur identitet omformas och skapas utifrån den internetbaserade kontexten. Detta undersöks genom observationer av människor som befinner sig på olika internetsidor. Begreppet attachment identity har av denna studie benämnts som det mest centrala för en persons identitetsskapande. Begreppet innebär att en individs omgivning kan fästa flera attribut och skapa en föreställd identitet av någon beroende på en specifik del av denna individs liv. I artikeln används exemplet av en individ som arbetar som reparatör men som inte tycker att detta gör honom rättvisa eller definierar honom som person. Individen i exemplet var även en väldigt talangfull fiolspelare vilket inte är ett attribut som de flesta föreställer sig då de hör att han arbetar som reparatör. Ett resonemang förs här om hur individer kan vara ovilliga att lägga upp vissa aspekter av sina liv på Internet av rädsla för att folk ska fästa andra föreställda attribut till dem. I exemplet är mannen som arbetar som reparatör ovillig att skriva detta på en datingsida då han inte tycker att det gör hans identitet som musiker rättvisa. Detta går lätt att koppla till studiens syfte då arbetet undersöker vad folk väljer att lägga upp eller inte lägga upp på Facebook och varför (Rodogno 2011). Detta kan kopplas till ett resonemang som förs av Monica Aresta et.al (2015) i artikeln *Portraying the self in online contexts* där författarna skriver om fenomenet social identitet i en studie utförd med kvalitativa intervjuer, kvantitativa enkäter samt observationsstudier. Detta begrepp syftar till hur någon uppfattas av andra. Den sociala identiteten formas genom personens omgivning och beror inte på vilken avsikt individen i fråga har med ett uttryck utan snarare hur väl individen lyckas med sin presentation (Aresta 2015).

Identitet är ett mångfasetterat begrepp och består av mer än bara den egna, individuella personligheten. Delaktighet och att vara en medlem av en grupp är en stor del av identitetsskapande. Detta kan benämnas som kollektiv identitet och i den ingår de uppfattningar, språkbruk och normer som präglar den egna gruppen (Nyström 2012).

2.2 Självkänsla och psykisk ohälsa

Människor lever idag med en samhällsnorm som uttrycker att utseende är en stor del av en individ och hur någon ses som person (Meurling 2003, 58). Tydliga idealbilder av hur någonska se ut och hur denne ska vara är något vi ständigt blir påminda om genom dagens mediasamhälle. Birgitta Meurling (2003, 59) menar att det här påverkar ungdomar och unga vuxna både medvetet och omedvetet. Yngre kvinnor blir i större grad påverkade av det utseendefixerade samhällsidealet än yngre män (Meurling 2003).

De två huvudgrenar som främst påverkar ungdomars självkänsla är utseende och kompisars acceptans. Självkänslan är dessutom starkt knutet till åldern; ungdomar har till exempel betydligt svårare än äldre att inte bry sig om sitt utseende (Lindwall 2011, 112). Detta är relevant för studien då aspekter som självkänsla är kopplat till psykisk hälsa och ohälsa (Orth, Robins & Meier 2009). I artikeln *Disentangling the Effects of Low Self-Esteem and Stressful Events on Depression* har författarna Orth, Robins och Laurenz (2015) intervjuat personer med psykisk ohälsa och kommit fram till att individer med låg självkänsla är mer benägna att utveckla depression på grund av att de i många fall saknar samma verktyg att hantera psykiskt påfrestande situationer jämfört med individer med högre självkänsla (Orth, Robins & Meier 2009). Detta kom de fram till genom att låta vissa av dessa individer genomgå en kurs för att stärka självkänslan. De som inte deltog i kursen hade betydligt svårare att hantera utomstående psykiskt påfrestande situationer än de som deltog i kursen.

Självkänsla kan också kopplas till normer. I artikeln *Pride, Shame, and the Trouble with Trying to Be Normal* av Gideonse (2015) beskrivs hur ett misslyckande att passa in i den normativa bilden av hur en individ förväntas vara kan leda till en försämring av självkänslan. Detta kom studien fram till genom intervjuer av intervjuer med låg självkänsla och som upplevde sig själva som utanför samhällsnormen. Vidare visade studien att även anpassning till det normativa kan vara negativt för individen då det i vissa fall leder till skam och frustration då en individ går ifrån egen självbild. För att normalisera sig själv kan en person måla upp en bild av sig som egentligen inte stämmer överens med hur någon ser sig själv som individ, alltså självbilden (Gideonse 2015).

2.3 Tidigare forskning gällande kön, ålder och klass

Då studien präglas av ett intersektionellt perspektiv följer här en redogörelse av tidigare forskning gällande kategorierna ålder och kön kopplat till identitetsskapande. Här berörs även kategorin klass kort även om denna främst förklaras under rubriken begreppslig referensram i studiens teoriavsnitt. Klass kan ses som ett komplicerat begrepp som tidigare enbart var knutet till de ekonomiska förutsättningarna då teorier om klassanalys under 1900-talet började utvecklas. För att förstå begreppet klass måste de maktstrukturer och den hierarkiska samhällsordningen förstås (Mattsson 2010, 67). Inom den tidigare forskningen om ämnet har det varit svårt att hitta källor om identitet online som kopplas till klass. Av detta skäl kommer studien att, baseras på tidigare uppfattningar, skapa en egen definition som kommer benämnas som klass. Detta berörs vidare i teoristycket under rubriken begreppslig referensram. Av detta skäl berörs således inte tidigare forskning om klass inte under detta stycke, då detta är en kunskapslucka inom ämnet.

2.3.1 Identitetsskapande och kön

För att förstå identitetsskapande ur ett perspektiv av kön kan detta ses genom den heteronormativa genusordningen (Ambjörnsson 2004, 14). Detta begrepp syftar till att skapa förståelse för de förväntningar, idealbilder och stereotyper som påverkar och sätter ramar för vad som anses normativt för ett visst kön. Genom utpekande av avvikelser skapas och upprätthålls de rådande normerna (Ambjörnsson 2004). Genusordningen skapar ett tydligt ramverk för inom vilket identitetsskapandet sker och genom att testa sig fram och gå inom och utanför ramarna nyanseras och utforskas den egna identiteten.

Den heteronormativa genusordningen har även ett präglat mönster för vad som anses normativt eller inte (Ambjörnsson 2004, 14). Det här visar sig i en undersökning om hur tjejer i en yrkesförberedande gymnasieklass agerar utifrån samspelet mellan kön och klass, jämfört med de unga tjejerna i ett teoribaserat program. Tjejerna i den yrkesförberedande klassen skapade sin könsidentitet genom att ta avstånd från den normativa bilden av hur en tjej ska bete sig. Gemensamt för hur tjejerna diskuterade kring hur en tjej skulle vara handlade om någon som var mjuk, omhändertagande, mogen och ansvarstagande (Ambjörnsson 2004, 15). I en studie beskrivs också en skillnad i hur ungdomar tar plats på Internet, där tjejer tar en större plats även redan i tidig ålder och nyttjar nätverkssidor till sociala interaktioner och att skriva bloggar (Abiala & Hernwall 2013).

2.3.2 Unga och unga vuxna

I dagens samhälle finns en ökad användning av Internet bland unga, det ses inte som något separat från det vardagliga livet utan som ett ytterligare sätt att umgås med sina vänner (Abiala & Hernwall 2013). Detta går att koppla till artikeln *Portraying the self in online contexts* där författarna Aresta m.fl (2015) talar om de två kategorierna "visitors" och "residents" gällande internetanvändande. Författarna menar att "visitors" är en kategori av människor som använder Internet då de har ett specifikt syfte med det. Detta kan vara att läsa och skicka e-post eller att boka ett flyg. Internet blir då ett verktyg för att lösa problem och förenkla vardagen med, inte en plattform för att visa upp deras närvaro i den digitala miljön. Kategorin "residents" beskrivs som individer vars internetanvändande blir en del av deras identitet. "Residents" använder Internet som en plattform för social aktivitet där de kan prata med sina vänner och uttrycka sina tankar och åsikter (Aresta 2015). I samma artikel som tidigare nämnts menar författarna att individer födda före 80 -talet i regel går att se som "visitors" (Aresta 2015). Detta resonemang används för att motivera val av informanter där individer söktes med inte allt för stor spridning i åldrar men som fortfarande kan kategoriseras som "residents". Det kan tänkas att denna kategori påverkas i större utsträckning av sociala medier då dessa är en mer naturlig del av deras vardagliga liv.

2.4 Att ha en onlineprofil

I det här avsnittet förklaras hur kopplingen mellan tidigare forskning och den identitet som skapas online. Vidare beskrivs de olika faktorer som kan påverka denna identitet. Med onlineprofil menas den delen av en nätverksplats och i det här fallet Facebook, som innehåller information om en individ, visar bilder av denne, där frivillig information om vad personen gillar och statusuppdateringar om vad personen gör kan läggas upp. En onlineprofil kan beskrivas som en individs personliga sida på sociala medier, i detta fall Facebook. Det stora flertalet profiler har en profilbild, vilket är det första som ses av en individs personliga sida och den bilden som dyker upp i kommentarfält, när någon ger likes och övrig respons. En "like" innebär att en person reagerat på något han eller hon sett på Facebook genom att markera att han eller hon gillar uppladdningen i fråga. Utöver likes finns också möjligheten att kommentera bilder och statusar.

Nätverkssidor och möjligheten till Internet på såväl dator, telefoner, och surfplattor ger barn och ungdomar en annan typ av möjlighet till identitetskapande och åsiktsutforskande än

tidigare generationer (Moinian 2006). Med detta menas att Internet är en plattform för identitetsutforskande genom att normer och gränser kan testas och omprövas. När någon använder Internet och skapar onlineprofiler uppstår också en medvetenhet kring den egna identiteten, något som kanske annars inte hade reflekterats över på samma sätt annars, särskilt inte i de yngre åldrarna (Aresta 2015).

Online finns en möjlighet att hantera vilken publik som ska ta del av ens roll eller identitet då en person på Facebook kan välja vilka som ska kunna ta del av materialet som delas. Bernie Hogan (2010) beskriver det här som att sekretessinställningar och privata konton påvisar en vilja att visa upp sin identitet för rätt människor, och att själv synas i rätt kontext. Det här kan beskrivas som "*willful acts of context creation*" (Hogan 2010). Även genom att vara vän med specifika individer, och att interagera med andra skapas identiteten. Som nämns i tidigare kapitel är en viktig del av identiteten att visa samhörighet med andra och att vara en del av en grupp. Här blir Facebook blir en plattform för stabiliseringen samt uppvisningen av dessa kontakter (Cover 2012). Vid skapandet av en profil på nätverkssidor väljer en individ också medvetet ut vad som ska synas och vad som ska döljas. Möjligheten finns att kontrollera, redigera och ta bort dessa delar vid senare tillfälle (Daneback 2006).

Facebook är en nätverkssida där andra kan lägga till någon i bilder, statusar och platser utan dennes godkännande. Det här gör att Facebook inte bara blir en sida där en individ kan påverka hur andra ser på en, utan även en sida som påverkar hur någon ser på sig själv (Cover 2012). Med det här menar författarna att när andra lägger upp bilder på en själv som uppvisar ett utseende eller aktivitet som inte passar ihop med den egna självbilden blir personen på bilden påverkad av denna och hur den förmedlar oss själva som person. Det här är något som är relevant för arbetet och som är med som en del i intervjuerna då det berör självbild vilket är kopplat till självkänsla. Dessa två begrepp hänger samman då en låg självkänsla ofta speglas i en negativ självbild (UMO 2016, BUP 2016).

3 Teori

I det här avsnittet kommer studiens centrala teorier om intersektionalitet, Goffmans teorier kring "jaget" och Butlers teori om den performativa identiteten att belysas. Dessa teorier ligger till grund för det analytiska resonemang som förs under resultatavsnittet. Utöver detta innehåller avsnittet en begreppslig referensram som beskriver studiens centrala begrepp, vilka är kön, klass, ålder, onlinekonstruerad identitet och självkänsla.

3.1 Intersektionalitet

En intersektionell analys syftar till att belysa hur olika intersektionella kategorier som människor har vävs samman och påverkar varandra. För att undersöka intersektionella kategorier som till exempel kön går det inte bara att jämföra det typiskt maskulina med det typiskt feminina. Det finns en stor variation gällande vad som är maskulint och feminint beroende på andra intersektionella kategorier, något som Ambjörnsson (2003) diskuterar i sin undersökning om hur gymnasietjejer agerar och hur de talar om kvinnlighet. För att förstå det intersektionella samspelet behövs alltså fler aspekter tas i beaktande, som till exempel kön, klass och ålder m.m. (Mattsson 2010, 17).

Det intersektionella perspektivet är viktigt i denna studie för att studera hur samspelet mellan de intersektionella kategorierna ser ut gällande identitetsskapande och hur självkänsla påverkas genom Facebook. Dessa kategorier är socialt konstruerade och skapas i samspel med andra människor. Viktigt att förstå är även att de olika kategorierna och normerna som kommer med dessa är beroende av kontext, tid och rum. Detta kan röra sig om att en individ kommer från en familj med akademisk bakgrund, att individen kommer från ett område av en viss socioekonomisk klass eller att denna är av ett visst kön. Kategorier är något som används som ett sätt för oss att förstå och ordna världen (Mattsson 2010, 37). Som tidigare nämnts innebär inte detta att alla intersektionella kategorier per definition är homogena. Att en individ delar kön med någon och delar denna intersektionella kategori innebär inte att dessa kommer från samma klass eller geografiskt område. I denna studie berörs de intersektionella kategorierna klass, kön och ålder och hur samspelet mellan dessa påverkar självkänsla och självpresentation via Facebook.

3.2 Goffmans teorier om “jaget”

Den andra teorin som ligger som grund för denna studie är Erving Goffmans (2009) teori gällande “jaget”. I Goffmans bok *Jaget och maskerna* för han ett resonemang gällande vad en identitet är och hur denna skapas. Detta resonemang kommer att vara centralt i studien då syftet är att utreda hur identitet och självbild skapas. Goffmans pedagogiska ansats är ett metaforiskt resonemang som benämns som det dramaturgiska perspektivet och gäller “jaget”. Den liknelse han använder sig av är att se skapandet av “jaget” som ett uppträdande på en teaterscen. Han menar att identitet skapas i samspel mellan ett flertal olika komponenter som Goffman benämner som främre och bakre regioner, rollgestaltning, en tolkande publik och ett team att uppträda tillsammans med (Goffman 2009, 219).

Goffman menar att den främre regionen är en scen där framträdanden sker genom rollgestaltning, framträdanden fungerar som en metafor för hur någon betar sig framför andra. Detta framträdande sker ofta tillsammans med ett team av en social grupp. Det framställda “jaget” någon försöker gestalta här fungerar som en image och består vanligen av fördelaktiga attribut med vilka vi gärna vill bli förknippade (Goffman 2009, 218). Den bakre regionen syftar till de stunder då en individ inte har en publik. Dessa fungerar snarare som en förberedelse inför framträdanden genom den främre regionen. Publiken är de människor som iakttar och tolkar framträdandet som består av till exempel handlingar och sociala interaktioner. Summan av alla dessa delar blir vad Goffman benämner som “jaget” (Goffman 2009, 219). Goffman menar dock att en individ, genom frivilliga medgivanden där någon medvetet avslöjar att de attribut individen tidigare visat, inte nödvändigtvis har samma identitet och går emot omgivningens föreställningar om hur en person förväntas agera. Detta kan också ske genom ofrivilligt expressivt beteende. Ett exempel på detta kan vara att en individ som vanligtvis är väldigt lugn, men sedan uppvisar ett expressivt beteende i form av att bli arg och skrika har då visat attribut som inte tidigare ingått i individens roll och personen ses på ett annat sätt för den iakttagande publiken (Goffman 2009, 12).

Teorin gällande “jaget” är relevant för studien då det beskriver hur en identitet skapas. Särskilt intressant är relationen mellan den främre och bakre regionen då detta är särskilt applicerbart på en individs användande av Facebook. Det blir en tydlig gräns mellan den främre och bakre regionen om detta förstås som sociala medier. Det någon väljer att lägga ut om sig själv på Internet är den främre regionen. Något som “publiken” inte får se är tankarna och processerna bakom det som läggs ut. Det går inte att se hur mycket tanke eller tid som ligger bakom en statusuppdatering, en kommentar eller en bild som lagts upp. “Publiken” kan

inte veta huruvida en bild togs snabbt och spontant eller om det låg timmars tankar och förberedelser bakom den i den bakre regionen.

Goffmans (2009) teorier om "jaget" är tätt sammankopplade med den tidigare forskningen, särskilt Cover (2012) som pratar om problematiken kring identitetsskapande på Internet och vad en individ visar där jämfört med vad denne person håller för sig själv. Likaväl kan Rodognos (2011) exempel från kapitlet tidigare forskning om mannen som inte tyckte att hans yrkesroll som reparatör gjorde honom rättvisa när han ville visa upp sina attribut som musiker. Han valde alltså vad som skulle ses av "publiken" som främre regionen och vad han ville skulle vara den bakre regionen.

3. 3 Den performativa identiteten

För att närmare förstå identitetsbegreppet och att kunna anpassa detta även till onlineprofiler användes i denna studie Butlers (2007) teori om den performativa identiteten. Butler menar att kontinuitet och koherens kan ses som redskap för att upprätthålla normer för begriplighet (Butler 2007, 68). Med koherens menas att någonting stämmer överens och går ihop för omgivningen. Hon menar att identitet inte ska ses som ett substantiv, utan är en uppsättning skilda attribut reglerade av rådande normer för begriplighet. Det är även performativt, alltså något som görs och görs om (Butler 2007, 77). Identiteten skapas och upprätthålls alltså genom dessa performativa handlingar med målet att skapa koherens för sig själv och för omgivningen. Genom dessa handlingar strävar en individ alltid mot att nå denna identitet, snarare än att identiteten är någonting en individ har (Butler 2007, 87). Genom att använda denna teori kan även onlineprofiler på Facebook förstås som performativa handlingar. Genom att redigera, lägga till och ta bort strävar användaren mot att skapa sin egen identitet online, något som på samma sätt som identiteten, är något som aldrig är klart och som individen alltid strävar emot att nå.

4 Begreppslig referensram

Avsnittet nedan berör begrepp som senare tas upp i resultatavsnittet. De centrala begrepp som kommer förklaras är de intersektionella kategorierna ålder, kön och klass, begreppet onlinekonstruerad identitet och avsnittet berör även självkänsla.

4.1 Kategorierna kön, klass och ålder

Kategoriseringen som gjorts gällande kön har grundats på vilket kön vi sett informanten som utifrån subjektiva uppfattningar. Med unga och ungdomar menas de individer mellan åldrarna 16-19 år och med unga vuxna menas dem mellan åldrarna 23 - 25 år. Klass är ett begrepp som definieras olika av olika sociologer som exempelvis Karl Marx och Max Weber (Mattsson 2010, 67). Det är ett komplext begrepp som påverkas av aspekter som det kulturella, sociala och ekonomiska kapitalet (Mattsson 2010, 69). I denna studie användes en egen definition av klass som baseras på akademiska ambitioner, alltså om personen har en universitetsexamen eller planerar att utföra en akademisk utbildning vid högskola. Vidare bygger definitionen på föräldrarnas yrkeskategorier, alltså huruvida föräldrarna har yrken med krav på akademisk bakgrund. Exempel på sådana yrkeskategorier som informanternas föräldrar haft som har krav på akademisk bakgrund är yrken som läkare och optiker. Jobb som kommit upp i intervjuer som inte har krav på högskoleutbildning har varit arbeten som skogsarbetare och personlig assistent. Kombinationen av dessa leder till att informanterna delas upp i två grupper som i denna studie benämns som arbetarklass och medelklass. Arbetarklass syftar till dem utan akademiska ambitioner i kombination med föräldrarnas yrkeskategorier, medelklass syftar till de informanter med ambitionen att läsa en högskoleutbildning, detta i kombination med föräldrar som har yrken med krav på en högskoleexamen. Studien begränsas till denna definition av klass då det fullvärdiga begreppet blir svårt att greppa, speciellt då det ska ses i förhållande till sitt samspel mellan ålder och kön.

4.2 Begreppet onlinekonstruerad identitet

Under studien kommer begreppet onlinekonstruerad identitet användas för att benämna onlineprofiler som uttryck för den egna identiteten. Den onlinekonstruerade identiteten syftar alltså till att förklara samspelet mellan en individs identitet online och dennes identitet i verkligheten, alltså hur en person väljer att måla upp sig själv online och hur detta i sin tur påverkar deras identitet. Det här begreppet används även för att förstå identitetsbegreppet utifrån studiens ovan nämnda teorier. Med detta menas att begreppet innefattar Goffmans (2009) teorier om "jaget" samt att identiteten är performativ utifrån Butlers (2007) teori.

4.3 Självkänsla

Ett centralt begrepp i studien är självkänsla. Med självkänsla menas hur en individ känner angående sig själv och vad denne har för tankar om sig själv. En bra självkänsla innebär att vara säker på sig själv, att acceptera att andra kanske inte tycker om en, att kunna säga ja och nej till saker, våga be om hjälp, att våga testa nya saker samt att stå för den man är och de beslut man tar (UMO, 2016). En låg självkänsla uttrycker sig på många olika sätt, vanligen genom att en individ har svårt att se sitt eget värde, att tro att andra inte gillar en, tro att andra är bättre, bli ledsen över misslyckanden samt att vara osäker på sig själv. Det finns olika anledningar till att självkänslan sjunker, men gemensamt för dessa är att det handlar om hur en person blir behandlad av andra i sociala sammanhang (UMO, 2016).

5. Metod

I följande avsnitt beskrivs studiens metodologiska val gällande studiens praktiska utförande. Kapitlet diskuterar hur datainsamlingen gått till, hur urvalsprocessen sett ut samt valet av analysmetod och forskningsansats. Avsnittet avslutas med en diskussion gällande de etiska forskningsprinciper som genomgående präglat arbetet.

5.1 Forskningsansats

Ansatsen för denna studie är kvalitativt abduktiv. Med detta menas att specifika resultat tolkas med hjälp av en teori gällande övergripande mönster som är relevanta för det specifika fallet (Alvesson & Skoldberg, 2008, 55). Ansatsen syftar till att bekräfta och styrka teorin genom resultat och iakttagelser. Ansatsen innebär ett samspel mellan teori och empiri, detta för att finna mönster som ger ökad förståelse för det område studien syftar till att undersöka (Alvesson & Skoldberg, 2008, 55).

5.2 Datainsamling

Det empiriska material som samlats in till grund för denna undersökning har inhämtats genom kvalitativa intervjuer. Detta för att arbetet söker djupare förståelse och bakgrundsfaktorer till informanternas upplevelser av identitetsskapande på Internet och hur detta påverkar självkänslan hos unga och unga vuxna (Trost 2005, 33). Datainsamlingen har ägt rum på universitet, i parker och på gymnasieskolor mellan 2016-04-12 och 2016-04-22. Studiens datainsamling består av tio intervjuer, där fem av informanterna är ungdomar och de andra fem är unga vuxna.

Bland de unga vuxna informanterna har vissa varit ute och rest efter gymnasiet, några har pluggat, andra har arbetat. De kommer från olika socioekonomiska områden, från familjer med både akademisk bakgrund och icke-akademisk bakgrund.

För att få tag i informanter i åldrarna 16-19 år har två olika gymnasieskolor besökts efter muntliga godkännanden från programrektorerna och lärare. Den ena skolan har höga intagningspoäng och är studieförberedande. Via den andra skolan riktade vi in oss på ett lärlingsprogram som var yrkesförberedande. Detta för att hitta informanter från olika samhällsklasser och akademiska ambitionsnivåer.

Intervjuerna har spelats in med hjälp av mobiltelefoner, varifrån ljudfilerna förts över till privata datorer för transkribering och kodning.

5.3 Urval

Informanterna bestod av fem ungdomar mellan 16 och 19 år samt fem unga vuxna mellan 23 och 25 år. Samtliga informanter använde Facebook dagligen. Av ungdomarna hade tre tjejer medelklassbakgrund och två killar arbetarklassbakgrund. De unga vuxna bestod av tre kvinnor och två män. Av dessa hade en av informanterna varit ute och rest, två studerade och två hade arbetat heltid efter gymnasiet. Av de unga vuxna hade en man och två kvinnor arbetarklassbakgrund och resterande hade medelklassbakgrund.

5.4 Analyismetod

Resultatet av det insamlade datamaterialet analyserades utifrån en kvalitativ innehållsanalys. Det finns flera olika sätt att använda sig av denna analys men detta arbete utgår ifrån den analysprocess som Greneheim och Lundman diskuterar (2004, 106). Processen handlar om att intervjuerna först läses igenom för att den som analyserar ska få en helhetsbild av materialet. Därefter lokaliserar relevanta meningar och fraser. Dessa meningar och fraser ska vara relevanta för frågeställningarna och kallas för meningsbärande enheter. Meningsbärande enheter ska senare grupperas in i kategorier och kodas för att få fram de centrala budskapen i varje text, vilka också delas in i olika teman. För att göra en kvalitativ innehållsanalys måste fokus vara på antingen det manifesta eller latent innehåll. Det manifesta innehållet handlar om det i texten som handlar om de synliga, tydliga komponenterna. Det latent innehåll handlar däremot om det i texten som benämner de relationella aspekterna och fokuserar mer på de tolkningar och de underliggande meningarna i texten (Downe-Wamboldt, 1992). Det empiriska materialet för denna studie analyserades utifrån de latent aspekterna i datainsamlingen då syftet var att undersöka de underliggande faktorerna som påverkar unga och unga vuxnas självkänsla kopplat till identitetsskapandet.

De meningsbärande enheterna kodades utifrån sin kontext och de omkringliggande meningarna. Det är viktigt att förstå vilken fråga som besvaras och andra relevanta meningar och ord som sades i samband med de meningsbärande enheterna. I den kvalitativa innehållsanalysen ligger fokus på att skapa kategorier i vilka dessa meningsbärande enheter

faller in. För att lättare förstå dessa kategorier kan de även delas upp i olika teman, vilka har diverse inbyggda meningar. För att förstå skillnaden mellan dessa två begrepp kan det förklaras som att kategorier besvarar frågan "vad?" och teman besvarar frågan "hur?" (Geneheim 2004, 107).

För att koda intervjuerna lästes transkriberingarna igenom så att båda författarna var väl insatta i texterna innan kodningen utfördes. Därefter söktes meningsbärande enheter som kunde kopplas till studiens tre frågeställningar. Dessa färgkodades och togs sedan ut ur texten till ett separat dokument. Därefter kodades de meningsbärande enheterna genom att hitta centrala och återkommande teman. Dessa centrala kategorier och teman var; Att vara "för mycket", jämförande, att vara "anständig" att vara "humoristisk", redigering, mobbning, relationsskapande och bekräftelse genom likes och kommentarer.

5.5 Generaliserbarhet och validitet

Här förs en diskussion gällande studiens begränsningar, generaliserbarhet och validitet utifrån en kvalitativ forskningsansats.

Kritik mot de kvalitativa metoderna är att dessa är problematiska när det kommer till generalisering. Viktigt att komma ihåg är att informanterna som intervjuas för denna studie inte kan vara representanter för övrig population. I kvalitativ forskning kan generaliserbarheten istället vara kopplad till de teoretiska utgångspunkterna, snarare än till populationen. (Bryman & Nilsson 2002, 270-271). Denna generaliserbarhet kallas också extern validitet och handlar om till vilken grad en kvalitativ forskning kan sträckas till andra sociala miljöer (Bryman & Nilsson 2002, 258). Detta arbete består av tio informanter, vilket inte kan skapa en generaliserbarhet representativ för övrig befolkning, däremot kan undersökningen kopplas till de teoretiska utgångspunkterna.

I arbetet är det viktigt att författarnas observationer och analyser stämmer överens med de teoretiska utgångspunkterna för studien. Det här kallas intern validitet och är vad som ligger till grund för att göra en bra och utförlig analys (Bryman & Nilsson 2002, 257).

Genom att analysera och göra en utförlig kodning av datamaterialet från informanterna kan den interna validiteten styrkas. Detta resultat måste även vara lättförståeligt och sammanhängande så att de relevanta begrepp och teorier som styrker dessa blir tydliga. För att den interna validiteten ska kunna uppfyllas måste författarna även uppfylla kravet om intern reliabilitet, vilket syftar till att båda författarna kommer överens om hur tolkning och

analys ska gå till, så att resultatet blir det samma (Bryman & Nilsson 2002, 257). Detta gjordes genom att en mall för kodning utformades för att försäkra att detta gjordes på samma sätt.

5.6 Etiska forskningsprinciper

Arbetet har grundat sig på de etiska forskningsprinciper som ligger till grund för humanistiska och samhällsvetenskapliga forskning som Vetenskapsrådet givit ut (2011). De forskningsetiska reglerna kan delas upp i fyra huvuddelar vilka kommer förklaras närmare i detta avsnitt.

Den första delen är informationskravet. Det här betyder att studiens författare ska informera informanterna om forskningens syfte och att deltagandet är frivilligt (Vetenskapsrådet 2011). Det här har skett dels vid första förfrågningen om intresse och sedan även mer utförligt innan varje intervju. Insamlandet av data ska alltid ske med informerat samtycke. Detta innebär att informanterna blir informerade om studiens namn, vilka som genomför den, syftet med studien och dess upplägg i grova drag, hur deltagare väljs ut, vad det i praktiken innebär att delta och hur det insamlade datamaterialet hanteras. Informationen som ges till informanten utgår dels från Vetenskapsrådets forskningsetiska principer och även från Alan Brymans (2002) förklaring av teman som kan ingå i en introducerande förklaring till informanter som till exempel vem som utför intervjun och vilket universitet denne representerar, vilken typ av frågor som kommer ställas och en kort förklaring av studiens syfte (Bryman & Nilsson, 2002, 131). I samband med informationen innan intervjun har informanten fått en samtyckesblankett som denne kan skriva under om denne samtycker till att delta. Detta är den andra forskningsetiska principen och att skriva under för samtycke är något varje informant måste göra. Här meddelas även informanten om att det är godtagbart att avbryta sin medverkan utan att uppge någon speciell anledning och utan negativa följder. En annan regel är att författare och informanter inte får stå i ett beroendeförhållande till varandra. Allt material som kan användas för att hitta informanterna har censurerats och tagits bort ur transkriberingarna. Den information som författarna tagit del av om enskilda informanter lämnas heller inte ut till andra ändamål än till enbart denna studie (Vetenskapsrådet 2011).

6 Resultat

Detta avsnitt i uppsatsen redovisar det material som samlats in från tio kvalitativa intervjuer. Med hjälp av kodningen av det empiriska materialet och centrala teman och citat som framkommit i intervjuerna kommer här studiens resultat presenteras. Samtliga informanter har tillgivits fiktiva namn. Avsnittet syftar till att beskriva hur unga och unga vuxna väljer att presentera sig själva på Facebook samt hur nätverkssidan påverkar deras självkänsla. Ur ett intersektionellt perspektiv beskrivs också hur de olika tillskrivna kategorierna kön, klass och ålder samspelar med varandra gällande upplevelser kring användandet av Facebook.

6.1 Självpresentation

För att svara på hur unga och unga vuxna väljer att presentera sig själva på Facebook är det en central del att se till de bakomliggande faktorerna kring hur informanterna reflekterat kring deras självpresentation online. Något som varit ett genomgående tema i de flesta intervjuer har varit att informanterna upplever att normer och idealbilder spelar en stor roll i deras val gällande hur de väljer att måla upp sig själva på Facebook. De underliggande normerna skapas och upprätthålls såväl på Internet som i verkligheten. Den underliggande pressen om hur du ska vara, hur du ska bete dig och hur ditt liv ska se ut är något som unga och unga vuxna påverkas av men samtidigt skapar och upprätthåller. En person får inte vara "för mycket", alltså att det finns referensramar av normer som en individ måste hålla sig innanför men samtidigt vill de flesta visa upp sitt eget liv ur en positiv synvinkel. Informanternas individuella uppfattningar om vad som sätter gränserna för ramverket kring normer som berör vad någon får och inte får lägga upp handlar ofta om vilka reaktioner som observerats när andra som gjort liknande saker. Detta kan ses i följande citat av Per, 23 år:

Det finns väl lite normer som man följer och sådär, när det gäller vad man lägger upp och sådär. Så det är klart att man att man snackar såhär om... Mina kompisar och så här man säger att: "Såg du vad den där personen la upp för nånting? Nån bild liksom. Det ser jävligt... Helt sjukt ut! Och då vet man såhär. Det här är liksom en grej som man skriver på "don't"- listan. "do's and dont's". Per, 23

Vad som är idealbilden av en onlineprofil är något som kommit upp i flera intervjuer. Hur ofta får någon lägga upp saker? Vad ska personen lägga upp? Vilka grupper kan en person

vara med i? Vilka saker ser bra ut att gilla? Svaren på dessa frågor har varierat mycket mellan informanterna beroende på de intersektionella kategorier som samspelar för varje individ.

En Idealbild är alltså något informanterna eftersträvar. För vissa handlar det om att lägga upp bilder från imponerande och spännande sammanhang, för vissa handlar det om att ha en humoristisk presentation av sig själva medan andra ser ett fördelaktigt utseende som det viktigaste. För de informanter som uppgett att de påverkas och bryr sig mycket om sin Facebooksida framkommer ett tema om att eftersträva perfektion. En person ska visa att den är snygg och att personen har roligt, de bilder som inte passar in i detta tas bort, medan de som stämmer in kan behållas. Detta kan kopplas till Goffmans (2009) teorier om "jaget" och den främre och bakre regionen i nästa kapitel.

6.1.1 Den främre regionen på Facebook

Analysen visar tydligt att det finns en rädsla för att vara för aktiv då detta kan uppfattas som något "desperat". Samtidigt beskriver fler informanter att de ändå vill visa upp när de har roligt för världen då detta kan ses som något av en statussymbol. Hur en individ ser ut på bilder är också av stor vikt för många av de unga och unga vuxna som intervjuats. Ett genomgående tema är att bilder där en person inte är nöjd med sitt utseende leder till redigering av sitt konto i form av att personen tar bort dessa. Elin, 18 år beskriver detta med citatet: *Alltså kanske 70-80 % av bilderna som jag blivit taggad i har jag tagit bort.*

För den som inte är bekant med Facebook är det värt att nämna att ordet "tagga" innebär att en individs namn läggs till på en befintlig bild som laddats upp och denna bild hamnar automatiskt på personens profil. Användare av Facebook kan tagga sig själva i bilder och bli taggade av andra.

Gällande citatet ovan är det applicerbart på Goffmans (2009) resonemang gällande de främre och bakre regionerna av "jaget". Då något framförts i de främre regionerna och alltså lagts ut på Internet går det också att ta bort det. Att ta bort bilder eller statusar kan bero på negativ feedback eller för lite respons från omgivningen. Det kan också handla om att den egna idealbilden förändrats, att det en person en gång såg som en del av ens identitet inte nödvändigtvis längre stämmer. Johan, 16 år beskriver detta med citatet: *När bilderna är lite för gamla och man funderar; varför la jag upp det här?* I citatet nedan reflekterar en annan informant på ett liknande sätt.

Jag har gjort det en gång. Det var typ ett år sen tror jag och jag träffade en kille och jag tänkte: men Gud han kan ju inte se det här. Det är gamla bilder och jag ser ju ut som fan på dom. Det tänker jag nu i efterhand att vad spelar det för roll egentligen? Det här är inte jag idag. Så det är den gången men då rensade jag min Facebook. Då var det så här aa. Det där var en tid i livet typ. Så det är väl typ det tror jag. - Sandra, 18

Då det gäller frågor kring utseende är många av informanterna överens om att de ska se bra ut men att bilden inte får vara för vågad och sträcka sig allt för långt ut från referensramarna för vad som ses som normativt. Ett exempel på detta är två av informanterna som tar upp nakenhet och strandbilder som något som verkligen tänjer på gränserna. Informanterna har beskrivit många olika anledningar till redigering. En är att bilden, antingen en som personen själv lagt upp eller som andra lagt upp anses ful. Vad som anses fult är kopplat till idealbilden och normerna kring vad som får och inte får läggas upp. Bilden ska inte vara tagen när personen är oförberedd, inte när denne är full, och den får inte vara i vissa miljöer som till exempel är för alldagliga eller som tänjer på gränserna för vad som ses som normativt.

En press kring att alltid prestera och visa att ens liv är roligt finns också bland informanterna. Denna press är ständigt kopplat till vilka ens vänner är och som nämndes tidigare, i vilken social kontext individen befinner sig i utanför Facebook. Några av informanterna pratade om politiska sidor på Facebook. Två av dessa gick på samma skola som var politiskt präglad på det sättet att det fanns ett stort politiskt intresse bland eleverna. Dessa två informanter skiljde sig åt politiskt, varav en hade en annorlunda åsikt än den merparten av skolans elever stod för. Det syntes tydligt genom att den informant som hade de normbrytande åsikterna höll dessa för sig själv medan den personen som passade in i den kontextualiserade normen visade detta öppet på Facebook. Den normbrytande av de två upplevde att detta kunde påverka bemötandet från andra klasskamrater. Det är tydligt här att den onlinekonstruerade identiteten inte enbart handlar om vilka normer och ideal som råder över Internet utan även vilken social kontext individen befinner sig i även utanför Internet.

En politisk åsikt kan också tänkas uppfattas som något privat och då en individ kan ha många olika vänner på Facebook kanske dessa politiska åskådningar inte går att sammanföra med vissa kompisrelationer. Det kan leda till att personen i fråga väljer att ta avstånd från de delar av en identitet som kan tyckas motsägelsefulla. Som Butler (2007) beskriver, att människor ständigt söker efter koherens och en vilja att förstå sin omgivning. När en individ uppvisar delar av sin identitet som inte skapar denna koherens möts denne av förvirring och ibland ifrågasättande av omgivningen. I citatet nedan förklarar en av informanterna att det här blev tydligt när denne gillade politiska sidor på Facebook. Informanten upplevde då att

omgivningen ifrågasatte dennes skämtsamma diskurs som stod i direkt motsats till hans ideologiska principer, något som för omgivningen skapade förvirring och rubbade koherensen. För att inte skapa förvirring för sin omgivning väljer då en del av informanterna att inte gilla dessa sidor eller uppvisa attribut som skulle kunna upplevas motsägelsefulla för vissa kontakter.

Sen är man ju olika... Såhär... Man är ju olika. Man betar sig olika med olika personer... Ehm... Och på Facebook tycker jag att man kan.... eller jag försöker hålla mig ganska neutral... Så kan jag vara... Hoppa in i olika grupper utan att det blir såhär; Jamen shit du gillade ju den här sidan. Du kan inte sitta och skämta om såna här saker nu. Utan det skulle vara såhär. Jag vill inte att folk ska klassa mig på nått sätt utifrån Facebook. - Per, 23

Detta är starkt kopplat med de olika roller som Goffman (2009) beskriver. En identitet är inte fast utan flytande och består av många olika roller som en individ uppvisar beroende på socialt sammanhang. Det här är något som blir problematiskt på Facebook då många olika kontakter från olika sociala sammanhang och kontexter samlas på ett och samma ställe.

6.1.2 Att inte vara “för mycket”

Jag tror ibland att jag undermedvetet kan se ner på nån om dom har fixat väldigt mycket men inte fixar lika mycket i verkligheten. - Elin, 18

Det står tydligt från flera av studiens informanter att andras reaktioner på det som lagts upp är vad som i längden blir avgörande för om en individ känner att ett övertramp gjorts gällande det normativa ramverket och att det kan ha varit “för mycket”. Övergripande för informanterna som intervjuats är att målet med deras facebookprofil och profilbilderna är att personen i fokus ska se attraktiv ut för andra. Detta med undantag för de yngre manliga informanterna från arbetarklassen, där målet snarare var att ha en skämtsam bild för att upplevas som en rolig person. Det var påtagligt hur viktigt det var för de två yngre killarna att framstå som humoristiska, detta var inte en viktig idealbild för några andra informanter. Detta tyder på att samspelet mellan arbetarklass, låg ålder och manligt kön kan leda till att humor ses som viktigare än exempelvis utseende. Några informanter diskuterar denna skillnad som de uttrycker beror på skillnader mellan könen:

Alltså sen tycker jag att det är stor skillnad. Tjejer brukar lägga upp finare bilder och killar brukar lägga upp .. Alltså bilder som dom ser jättehemska ut. Och sen kan dom vara skitsnygga i verkligheten. - Anna, 24

Något som fler av informanterna tar upp är att det ska inte se ut som att en person ansträngt sig för att få en bra bild. Enligt Goffmans (2009) teorier måste en individ dölja den tid som spenderats i den bakre regionen. Alltså att en individ inte visar förberedelserna för framträdandet i den främre regionen. Samtidigt reflekterar informanterna öppet om vikten av att visa hur det faktiskt ser ut i verkligheten och att det inte ska vara så att personen i fråga förskönar bilden av sig själv för mycket. Detta är en ständig balansgång och att vara för fixad eller för olik sig själv ses också som någonting som leder till negativ respons. Elin, 18 år har hittat strategier för att hantera detta: *Alltså typ om jag ska ut nån gång så är det ett lägligt tillfälle för då har jag fixat mig och sånt, fixat håret och så, då kanske jag tar en bild. Det finns även ett visst dömande element hos vissa informanter, ett exempel på detta visas nedan.*

Ja Asså. Man är ju lite dömande... det är man ju. Blir såhär oj! Eller, nej. Inte så att jag bara: oj sådär såg hon inte ut på sin profilbild men de e klart man har hört folk prata och man har själv pratat nån gång och ba oj så ser hon inte ut i verkligheten och sådär ser han inte ut i verkligheten. - Alexandra, 19

Citatet ovan är ett exempel på hur en individ kan välja att ta fördelaktiga bilder utan att visa upp den tid personen spenderat i den bakre regionen. Personen i fråga ska ändå gå ut så hon ser ut på ett sätt som hon själv ser som fördelaktigt. Därför tas bilden i detta naturliga sammanhang så att det framstår som att bilden bara var något som hände spontant när hon var ute. Hade bilden istället tagits utan sammanhang kan detta framstå som "för mycket", lite som att personen i fråga har något att bevisa.

Idealbilden att vara "snygg utan ansträngning", alltså att personen ser bra ut utan att ha lagt för mycket energi på det är en tydlig idealbild som kommit fram i flera intervjuer. Denna idealbild har dock inte varit lika viktig för alla informanter. Under de tio intervjuer som utförts har vissa mönster gällande denna idealbild framkommit. Till exempel ses samspelet mellan de olika kategorierna kvinna, ungdom och medelklass kunna leda till att denna idealbild blir central. De tre ungdomar som intervjuats som också varit kvinnor av medelklass har alla varit ytterst påverkade av tanken att vara "snygg utan ansträngning". De unga vuxna kvinnorna av medelklass som intervjuats har inte känt samma press gällande denna idealbild. Fler av de äldre informanterna reflekterade kring hur detta var viktigare för dem då de var yngre. Vissa av de unga vuxna kvinnor och män av olika klassbakgrunder visar tecken på att ändå finna denna idealbild relevant men inte alls i samma utsträckning som de unga tjejerna från medelklassen.

Intressant att se är skillnaden mellan de ungdomar som intervjuats. Samtliga av de kvinnliga ungdomarna från medelklassbakgrund upplevde en stor press gällande tidigare nämnd idealbild. Samma resultat kunde inte alls utläsas för de manliga ungdomarna från arbetarklassen. Däremot har de unga informanter som var tjejer alla haft medelklassbakgrund och de unga killarna hade arbetarklassbakgrund. Då det intersektionella perspektivet som tidigare nämnt är väldigt komplext är det här svårt att veta om de unga killarna inte värdesatte denna idealbild som var viktig för tjejerna i samma ålder för att de var just killar eller för att de hade arbetarklassbakgrund. Tydligt går dock att se att samspelet mellan kategorierna medelklass, kvinna och ungdom verkar för att idealbilden "snygg utan ansträngning" blir viktig.

Genom att se till detta resultat ur den heteronormativa genusordningen (Ambjörnsson 2004) kan vi se till de performativa handlingarna (Butler 2007) och vad det innebär att vara kvinna eller man. För att ingå i en av dessa kategorier uttrycks kön performativt, det är alltså en handling i sig. Handlingen syftar som tidigare nämnt till att skapa koherens och begriplighet för sig själv och för omgivningen. Hur någon uttrycker kön i form av handlingar är således kopplat till de normer och attribut som ses som typiskt kvinnliga eller manliga. Resultatet ovan visar just det, kvinnor förväntas vara vackra och måna om sitt utseende, det är något som är normativt kvinnligt. Samtidigt är ytterligare en pådrivande norm för kvinnor att de inte ska ta så mycket plats, att inte vara "för mycket" (Ambjörnsson 2004, 15).

Vad som också framgår av intervjuerna är att denna press på att inte vara "för mycket" verkade bli mindre centralt när en individ blir äldre. Det här är något som Meurling (2003) också pratade om när hon beskrev självkänsla kopplat till mediasamhället idag, att unga tjejer påverkas mest av dessa svåruppnåeliga idealbilder, medan självkänslan växer och mediasamhällets påverkan blir mindre ju äldre en individ blir (Lindwall 2011, Meurling 2003). Denna påverkan på självkänslan beskriver en av informanterna, Per, på följande sätt:

Så sätter man sitt eget liv i perspektiv till det så blir det bara såhär shit mitt liv är ju skit. Så går man och hänger. Så blir man lite trött av det liksom. Så blir man väl bara såhär... man tror att det bara är guld och gröna skogar hos andra så är det bara tråkigt hos en själv, så är det oftast inte tror jag. Så ja jag tror definitivt, speciellt hos unga, man är inte såhär speciellt skarp. Jag var inte det när jag skaffade Facebook. Då var man bara... då var man som en svamp och bara sög åt sig allt. - Per, 23

Normerna på Facebook tar sig även uttryck i verkligheten. En av informanterna, Klara, beskriver när hon var yngre och laddade upp mycket bilder från en resa med sina vänner.

Detta följdes av att klasskompisar började prata om detta bakom hennes rygg på ett väldigt negativt sätt. Detta är ett exempel på samspelet mellan Facebook och verkligheten, det här påverkade alltså hennes onlinekonstruerade identitet då hon efter detta slutade lägga upp festliga bilder och anpassade sig efter normen att inte vara "för mycket". Här ses en tydlig koppling mellan de båda kontexterna online och verklighet och hur dessa är sammankopplade.

*Jag tror snarare såhär, mängden av vad man lägger upp, om du lägger upp ...
Jamen om du har tio statusar per dag, då kan folk liksom vara lite såhär: Det är
för mycket liksom, och sen så kan det ju säkert va också typ om man... Om man
lägger upp liksom mycket festbilder och nånting sånt att det kan vara liksom... Ses
negativt. - Klara, 23*

Samtidigt som Klara själv hade blivit utsatt för pressen och att klasskompisar hade pratat om henne negativt när hon var yngre, uttrycker hon nu som äldre att hon tycker att det är jobbigt när andra lägger ut för mycket statusar eller festbilder på Facebook. Något som kan utläsas av informanternas svar är att många av de tjejer som beskriver en press över hur de ska se ut eller vad de får lägga upp också utpekar andra som går utanför dessa gränser. En tolkning kan vara att de som utsätts för idealbildernas press är de som försöker normalisera sin onlineprofil genom redigering, och samtidigt uppger att de inte alls är normbrytande eftersom de själva ser ner på dem som går utanför normerna. Av de kvinnliga informanter har fyra av dem uppgett att de upplever en hög press från idealbilderna på Facebook, dessa fyra kvinnliga informanter ingår alla i medelklassen men varierar i ålder. Resterande två kvinnliga informanter kan ses som arbetarklass och förklarar att de inte upplever någon egentlig press, men att de inte har reflekterat så mycket över det. Det tycks alltså vara samspelet mellan klass och kön som här spelar in i hur hög press upplevs, något som kan leda till en motreaktion i form av normalisering och dömande tankar om andra. Samtidigt som informanterna är starkt påverkade och upplever att de mår dåligt av den press de utsätts för, är de också medskapande till pressen andra och de själva upplever. Informanterna har tydliga tankar om vad som får göras och vad som får läggas upp på Facebook och de uttrycker att om deras kontakter inte möter dessa krav upplever informanterna att de ser sina kontakter ur en mer negativ synvinkel än tidigare. För att tydligare illustrera detta medskapande följande citat valts ut:

Det känns som att ju mer estetiskt fint konto man har, då är man lite bättre. Om man skulle lägga upp jättefula bilder. Till exempel om man skulle lägga upp mat och så är det en halvuppäten tallrik så skulle jag nog se ner på den personen också så det går liksom åt båda hållen. - Elin, 18

Vad som anses vara normativt på Facebook handlar dels om att personen upplevs som bekräftelsesökande om denne visar för många vardagliga saker, då gäller det exempelvis statusuppdateringar, inlägg eller bilder. Som tidigare nämnt är att lägga upp alltför mycket festbilder något som anses negativt för många. Det här gäller även bilder där en person inte ser tillräckligt städad ut, dessa får inte förekomma. Flera informanter beskriver också att bilder där en individ är märkbart berusad inte är okej att lägga ut. Detta dels för vad den närmsta omgivningen ska få för bild men det finns också en långsiktig tanke på hur individen ser ut för framtida arbetsgivare, något som flera informanter tar upp och som beskrivs i citatet nedan.

Det är väl anledningen till att jag har... liksom... Jag har ju rensat skitmycket bland bilder jag har lagt ut också och bara sett till att liksom nu kan bara personer som är taggade i bilderna kan se dom och det var väl samma sak med festbilderna. Att jag har försökt och ta bort dom som var för festliga för. Att man inte ska se oseriös ut för framtida arbetsgivare. - Klara, 23

Bland de unga informanterna uttrycker ingen av dessa att det är viktigt för dem att vara "anständig", alltså att en person inte lägger upp bilder där personen festar, dricker eller något annat som kan se dåligt ut för framtida arbetsgivare som en stark idealbild att eftersträva. Detta är dock något som fler av de unga vuxna tar upp som något de tänker mycket på gällande deras Facebookprofil. Klass är också något som väger tungt gällande idealbilden anständighet. Då klass delats upp utifrån föräldrars arbete och informanternas akademiska ambitioner ses inget mönster kopplat till föräldrars yrkestitel. Däremot akademisk ambition har visat sig vara en aspekt som spelar in gällande huruvida anständighet är något att eftersträva. Många av de unga vuxna som har ambitionen att ta en universitetsexamen vill inte ha för oanständiga bilder på Facebook. Detta var inte något informanterna med arbetarklassbakgrund diskuterade. De unga vuxna vi intervjuat har inte lagt stort värde i denna idealbild, detta gäller både de tillskrivna kategorierna arbetarklass och medelklass. Av detta resonemang kan tänkas att en högre ålder är något som tenderar att leda till att en individ eftersträvar anständighet på Facebook men att det är starkt kopplat till den delen av klassdefinitionen som benämns som akademisk ambition.

6.2 Självkänsla och Facebook

Då det gäller vilken påverkan Facebook har på unga och unga vuxnas självkänsla finns det mycket material från intervjuerna då detta är något som många av informanterna hade starka känslor för. Vissa av dem har reflekterat kring vilken påverkan Facebook kan ha mer än andra men genomgående teman är en ökad jämförelse med andra och bekräftelsebehov. I denna del av studien syftar vi till att beskriva hur unga och unga vuxnas självkänsla påverkas av Facebook.

6.2.1 “Det ska vara attraktivt för andra”

Man vill ju se representabel ut om folk hittar ens profil liksom. Det ska vara ju vara attraktivt att se på... Det ska vara attraktivt för andra. Det är nog huvudmålet med bilden tror jag. - Per, 23

Under tidigare kapitel diskuterades hur unga och unga vuxna väljer att presentera sig själva på Facebook. Centralt då var att dessa individer ville visa upp en fördelaktig bild av sig själv, dels genom att bara lägga upp bilder som speglar något speciellt positivt och dessutom genom att redigera och ta bort bilder. Det kan tänkas att det här spelar stor roll för självkänslan och den egna självbilden. Att bli godkänd på Facebook och att få bilderna som läggs upp accepterade av omgivningen kan tänkas höja självkänslan, medan att misslyckas med detta sänker självkänslan. Detta resonemang utvecklas vidare under rubriken bekräftelse genom likes-kulturen.

En av informanterna pratar också om att bli taggad i bilder och hur detta kan påverka ens självbild.

Det kan ju ha med självbild att göra. Troligtvis har det med det att göra. Att man ser sig själv på ett speciellt sätt och när man får det på papper att man inte. Ibland ser man ju inte ut exakt som man ser sig själv. Då... Då tar ju diverse personlighetsdrag liksom... En liten törn. Då tar man ju bort det bara... För att må bra, antagligen. - Per, 23

I stort sett alla informanter uppger att de tagit bort bilder av sig själva. Som Butler (2007) förklarar är identiteten alltid ett görande och aldrig klart. Detta applicerar vi även till den onlinekonstruerade identiteten då målet är att ha en onlineprofil som så långt det går målar upp personen som attraktiv, för att även bli bemött som detta i verkligheten. Normerna på Facebook reglerar vad som upplevs socialt acceptabelt att lägga upp och vad som inte får

publiceras. Bilden av sig själv på Facebook regleras också av hur en individ hoppas att andra ska se en som person. Elin, 18 år reflekterar hur hon tänker gällande andras uppfattningar av hennes uppladdningar i citatet: *Oj här ser jag väldigt liten ut, då skulle jag inte ta den, och jag tror att folk skulle se ner på det om man hade så.* Hon diskuterar även vidare hur hon själv uppfattar andras onlineprofiler och kopplar detta till deras verkliga liv: *Jag tänker att folk med fina konton har roligare liv. Alltså det låter jättekonstigt när jag säger det men det är det jag tänker. Och kanske tvärtom .. Om man inte har så fint så dräller man runt typ.* Den press som uttrycks av flera informanter verkar dels utifrån, i form av idealbilder som unga och unga vuxna får ifrån andra konton, och dels genom normer som verkar både på Facebook och i verkligheten. Viktigt att se till är att dessa normer även skapas och upprätthålls av de unga och unga vuxna. Tydligt är att det handlar om hur en individ förväntas vara. Detta är något som är starkt kontrollerat av den likes-kultur som flera av informanterna nämnt. Likes-kulturen diskuteras vidare i nästa avsnitt.

6.2.2 Bekräftelse genom likes-kulturen

Med likes-kultur menar vi den kultur som uppstår och de normer som påverkar vad som får läggas upp, vad som är värt en like och de tankar och känslor som uppstår genom att få likes på sina egna bilder. Som tidigare nämnt är omgivningens respons på något som lagts upp på Facebook av stor vikt för hur framgångsrik individen i fråga anser att uppladdningen var.

Om jag skulle lägga upp en profilbild och ingen hade gillat den då hade jag ju bytt den såklart... så... Man bryr ju sig ändå. Även fast man är såhär: Ah men jag bryr mig inte... Men de e klart man gör det. - Alexandra, 19

Flertalet av informanterna har uppgett att de tycker det är viktigt att de får respons i form av likes och kommentarer. Varför detta är viktigt skiljer sig dock åt. Ett genomgående tema är att få bekräftelse för att det som presenteras och att det som är fördelaktigt verkligen uppfattas på det sättet av andra. Klart står av svaren från informanter att en like faktiskt betyder mycket för dem. Det blir som en bekräftelse av att den självbild de uppvisar också är den som andra uppfattar och att dessa två stämmer överens. Då motsatsen sker och en individ inte får respons på en bild kan detta tolkas som att den bilden de lägger ut av sig själva inte uppskattas av andra vilket kan verka negativt för självkänslan. Camilla, 25 år beskriver hur andras reaktioner får henne att omvärdera sina bilders värde på grund av detta: *Om man ser bra ut*

ibland har jag lagt upp nån bild bara på... Inte som profilbild, och sen om det är jättemånga som kommenterar eller gillar så kan man göra den till profilbild. I detta fall tar informanten en bild som legat i bakgrunden av den främre regionen och flyttar fram denna till centrum av scenen och gör den till den första bilden som andra ser när de besöker personens konto. Allt detta som resultat av bekräftelse från omgivningens reaktioner.

Nästan alla informanter har uppgett att de nästan exklusivt ger likes och kommentarer till sin närmaste vänskapskrets. Av svaren kan utläsas att likes och kommentarer kan verka som ett relationsbyggande medel mellan människor och kontakter på Facebook.

Det är väl för att ge lite såhär positiv bejakning på något sätt att man... Ge lite positiv respons liksom och såhär... Det är ju en person man antagligen, som man tycker om och då visar man det på ett sätt... Det är ett ganska lätt sätt att liksom visa... Att man tycker om den personen. På ett väldigt såhär neutralt sätt. -

Per, 23

Ja, jag gillar väl ibland. Jag gillar dom som jag känner, inte så här folk som jag har på Facebook och så är bilden bra utan bara om jag känner personen och bilden är bra. Jag tror att bilden är... Den skulle kunna vara skitful och jag skulle fortfarande kunna gilla mina kompisars bilder faktiskt. - Sandra, 18

Den relationsbyggande aspekten av identitetsskapande på Facebook är något som informanterna har gemensamt oavsett vilka intersektionella kategorier som samspelar med varandra. Att ha en grupptillhörighet är också viktigt för identitetsskapandet och något som, om en individ inte har, kan bli tydligt på Facebook som just är ett nätverk för sociala kontakter. Att inte ha "nog" med vänner, att inte ha kontakter att interagera med kan alltså på Facebook bli tydligt även för omvärlden och när det syns offentligt. Det här kan vara något som kan tänkas vara jobbigt och som påverkar självkänslan, då avsaknaden av grupptillhörighet visas mer öppet för alla att se. Samtidigt kan relationsskapande på Facebook användas för att aktivt välja bort en individ utan mycket ansträngning. Detta diskuteras vidare under avsnittet "den tysta mobbningen". Detta kan kopplas till den tidigare forskningen kring den kollektiva identiteten och vikten av att tillhöra en grupp och att känna gemenskap. Facebook blir en plattform där detta gruppbyggande kan bli väldigt tydligt både i form av egna chattgrupper, kommentarer på bilder, inlägg samt likes (Nyström 2012). Denna informant förklarade vidare kring den kollektiva identiteten och hur denna kan ta sig till uttryck på Facebook;

Fråga: Brukar du ge respons i form av likes och kommentarer på andras bilder?

Ja likes. Jag skriver väldigt sällan nånting på Facebook... Men på mina närmsta kompisar då... Kan ju hända att man hetsar där lite. - Per, 23

Förutom att använda likes och kommentarer som ett sätt att upprätthålla relationer används också dessa som ett slags utbyte. Många av informanterna beskriver i sina intervjuer att de ofta ger andra likes för en like i gengäld, som ett slags utbyte. Det här kan göras för att säkerställa sina egna foton och uppladdningar och garantera att de får önskvärd respons. På det sättet leder det till att ju fler likes du ger andra människor, desto fler likes kommer din egen bild få och på det sättet upplevs bilden som godkänd inom normerna och som en lyckad uppladdning. Camilla, 25 år beskriver varför hon väljer att ge likes på andra människors bilder: *För att ge uppmuntran kanske och för att man ska få nån kommentar tillbaka själv.* Det här reflekterar även Sandra, 18 år, över: *Alltså tanken har ju slagit mig ba varför fan gör jag det här bilden ser ju ut som ett helvete. Men jag tror det är att jag känner nån typ av press för att dom ska gilla min bild.* Det visas alltså tydligt att pressen gällande att få respons på sina uppladdningar är stor och att det ligger mycket värde i detta. Detta beskriver flera av informanterna som problematiskt då många aldrig känner sig helt nöjda på grund av jämförelse med mer omfattande reaktioner som andra kan ha fått. Ett genomgående resonemang är att en person alltid vill ha mer och att om någon bild inte får lika mycket kan personen börja ifrågasätta varför inte just denna fick lika positiv respons. Citatet nedan visar på hur självkänslan kan tänkas vara beroende av responsen från kontakter.

Nåt som man förhåller sig till att får man många likes så är det bra, det här är en bra bild, det betyder att jag är bra. Så att det gör väl att det inte känns som att man har konstant värde utan bara om andra uppskattar det. Och problemet att man aldrig kan få tillräckligt mycket uppskattning. - Elin, 18

Detta kan tänkas ha större påverkan på dem som har en lägre självkänsla då detta medför att en person i större utsträckning blir påverkad av misslyckanden samt kan ha tankar om att andra inte tycker om en (UMO, 2016). Att inte få lika mycket likes som andra eller inte så många likes som förväntades blir alltså en tolkning av att dessa tankar om att inte vara

omtyckt blir bekräftande och uppladdningen av bilden, och då alltså sig själv, blir ett misslyckande. Citatet nedan från Elin beskriver detta samspel mellan likes och självkänsla.

Jag tror generellt att folk får sämre självkänsla, även dom som har mycket på Facebook av den anledningen att det alltid kommer vara nån som har det bättre, har mer. Eller så här presterar mer i det sociala mediaspelet om man säger så. Om nån får 150 likes och nån får 170 likes men nån annan får 250 likes, då är det ju liksom... Man vill ju alltid ha mer och även när man når någon slags topp så vill man ju slå den också. Då vill man ha 270 likes. Man vill ju liksom komma uppåt hela tiden och jag tror att den jakten "mer mer mer" får en att undra vad man gör fel, varför får jag inte lika många likes på den här och liksom ändrar sig lite efter det också. - Elin, 18

Ett flertal av studiens informanter har uppgett att pressen gällande respons är något som kan bli väldigt psykiskt påfrestande. Detta har i vissa fall lett till att flera informanter aktivt tagit avstånd från att gilla eller kommentera för att på detta sätt markera att de ställt sig utanför likes-kulturen. Detta går ihop med en underliggande press bland unga och unga vuxna där de upplever att de måste kommentera eller gilla andras bilder, att det förväntas av dem att de ska delta i likes-kulturen. Två av informanterna uttrycker detta avståndstagande på följande sätt:

Men jag tror det är att jag känner nån typ av press för att dom ska gilla min bild. Och det är så... Det är så konstigt att det ens finns ett ord som heter likea. Alltså det är så här, fan är världen styrd av Facebook eller? Ja eller det är nog så att jag känner mig lite tvingad faktiskt, om jag ska vara ärlig, det är nog därför. - Sandra, 18

Jamen typ jaa jag måste också kommentera... Men ja. Jag gillar inte sånt riktigt. Jag vet inte. Men jag kan tycka att såhär; Det är nånting med som är med det... Jag har typ svårt för att gilla andras bilder och typ kommentera folks bilder. Jag tycker det blir som... Jamen typ att man måste göra det. - Alexandra, 18

Detta talar för att samspelet mellan kategorierna ungdom och tjej är av betydelse för att en individ kan påverkas i större utsträckning av pressen om att nå idealbilder. Eftersom inga unga tjejer med arbetarklassbakgrund har intervjuats medför detta att det är svårt att dra slutsatser om en samspelar mellan de olika klassaspekterna.

6.2.3 Det jämförande elementet

Något som påfallande många informanter poängterar är tendenser de har att jämföra sig med andra i en större utsträckning på grund av Facebook. Detta rör ämnen som att de inte ser lika snygga ut, att de inte är lika populära eller att deras liv inte är lika roliga som andras. Detta blir på Facebook mer tydligt än i verkligheten då möjligheten till redigering och framhävnin g av det individen vill att andra ska se är större. I stort sett alla informanter är eniga om att de försöker framhäva de positiva sidorna i sina liv kan detta ge bilden av ett perfekt liv för andra. Detta är en tydlig idealbild, att allt ska se ut att vara positivt och att de sämre aspekterna av livet ska tonas ner. Detta leder naturligtvis till att missvisande bilder av andras liv målas upp. Särskilt intressant är detta då de flesta av informanterna säger att de medvetet eller omedvetet drar slutsatser om hur andras liv är baserat på deras Facebook. Alexandra, 18 år, beskriver detta på följande sätt: *Det är lite såhär. Fel bild av hur alla är, jättemånga framställer sitt liv såhär perfekt och... Jag gör ju själv det... Det är inte såhär att jag skulle lägga upp en bild när jag var ledsen.* Hur sociala medier skiljer sig från verkligheten blir mer tydligt och kan förstås närmare genom citatet nedan;

Nej jag tror Facebook fuckar upp väldigt mycket för en. Så för mig tror jag att man... Folk är ju så att dom delar ju så mycket olika alltså vad dom gör och så. Sen är det ju skillnad på folk och folk, en del delar ju verkligen allt och skriver liksom allt så att jo men så är det ju, absolut, det är skillnad. Men jag tror att hade jag inte haft Facebook hade jag inte tänkt lika mycket på det. - Karl, 24

Då det ovan klargörs att unga och unga vuxna medvetet eller omedvetet jämför sina liv med de verkligheter de föreställer sig att andra har, är det också viktigt att se till hur detta i sin tur kan påverka självkänslan hos studiens informanter.

Man försöker att inte ta åt sig att man inte är lika bra och "bla bla bla" och så där men självklart så nånstans träffar det ju en. Att man sitter och tänker att den där personen är säkert bättre än mig även fast det bara är en bild. - Sandra, 18

Ovan beskriver Sandra att hon ser sig själv som sämre på grund av bilderna hon möter på Facebook. Detta är något som fler informanter håller med om även om de flesta betonar att det är något som sker undermedvetet. Fenomenet med jämförelse mellan det verkliga livet och föreställda bilder av andras liv på Facebook är något som flera informanter uppger är en psykisk påfrestning och att det är något som skapar en press att hävda sig och visa upp hur bra personen har det.

Ja, alltså jag har väl fått tanken att jag vill hävda mig, att jag måste ha kul. Det hade jag nog inte lika mycket förut, det märks ju inte så mycket innan Facebook men just när man lägger upp så mycket grejer så blir det ju ännu starkare för då blir det ju så tydligt vad man gör och jag tror att det... Också kanske, jag tänker nog mer på vad jag gör och vilka jag är med omedvetet. Det ska se bra ut på sociala medier, att allt liksom går ihop. - Elin, 18

I citat här ovanför ses återigen kopplingen till Butlers (2007) begrepp koherens. Att det är viktigt att ens identitet och de intersektionella kategorierna som en person har påvisar begriplighet för omgivningen och inte är för normbrytande.

För att se hur jämförelsen påverkar självkänslan har analysen utgått från de punkter som indikerar en svag självkänsla. En av punkterna för att se hur svag självkänsla yttrar sig är att personen i fråga tror att andra är bättre. Att självkänslan sjunker när en individ jämför sig med andra på Facebook syns tydligt i hur informanterna beskriver sina upplevelser och känslor kring detta. De flesta förklarar att de upplever att andra har mycket roligare och är mer attraktiva än de själva är, någon som är starkt kopplat till låg självkänsla (UMO, 2016). Av detta kan en tolkning vara att de som har en låg självkänsla påverkas mycket av det jämförande elementet på Facebook.

Gällande kön, klass och ålder kopplat till det jämförande elementet kan utläsas att det är något som alla variationer av de intersektionella kategorierna påverkas av även om det kan yttra sig på lite olika sätt. Flera informanter beskriver att de lätt jämför sina egna upplevelser med andras. Dessa upplevelser kan vara till exempelvis resor eller andra roliga och äventyrliga aspekter av deras liv. Åter igen är det jämförande elementet mindre påtagligt för ungdomar som också är män och arbetarklass. Detta går att jämföra med ungdomar som också är kvinnor av medelklassbakgrund där det jämförande elementet gällande upplevelser är som starkast. De tre unga tjejer som intervjuats har haft en bakgrund i medelklassen och de har alla uppgett att detta är något de tycker är jobbigt och som i högsta grad kan slå mot självkänslan. Den jämförande aspekten bland dessa unga tjejer är också något som bidrar till att två av dem valt att aktivt ta avstånd från de delarna av Facebook som skapar jämförandet och pressen. Detta genom att knappt lägga upp något själva och inte titta för mycket på andras profiler.

Värt att diskutera är att de jämförelser informanterna gör sker med andras ofta redigerade profiler och kan därför tänkas spegla en orealistisk bild av andras liv. Intressant är även att se till informanternas olika medvetenhet rörande detta. Ett mönster som kan urskiljas är att de informanter som ingår i kategorin medelklass har ett mer kritiskt synsätt, även om fler av dem medger att trots medvetenhet om fenomenet redigering av profiler kan det undermedvetet slå

mot deras självkänsla. I analysen utläses att informanter av medelklass med olika åldrar och kön har en stor medvetenhet gällande vad de faktiskt jämför sig med på Facebook. De informanter som visar minst tecken på medvetenhet är av olika åldrar och kön, den gemensamma nämnaren är arbetarklass.

Ett tydligt sätt att se hur informanterna från medelklassen reflekterat mer kring frågorna är att se till längden på intervjuerna. Det finns ett tydligt mönster att intervjuerna med informanter av medelklassbakgrund blir betydligt längre än de med informanter av arbetarklassbakgrund. Detta kan bero på att de flesta av de förstnämnda för långa resonemang och leder sig själva in på nya tankar.

Denna medvetenhet kan fungera som en skyddsfaktor åt deras självkänsla genom en förståelse av att vad som syns på andras konton bör tas med en nypa salt på grund av möjligheten till redigering och framtoning av positiva attribut och upplevelser. Nedan visas två exempel på informanter varav den första har en mer kritisk syn på vad hans omgivning lägger upp på Facebook, denna informant har även en medelklassbakgrund. Det andra citatet kommer från en av de yngre killarna, som kommer från en arbetarklassbakgrund. Informanterna reflekterar väldigt olika på samma fråga, något som är tydligt sett ur samspelet mellan kategorierna klass och ålder.

Om det är en kille som lägger upp en bild såhär att han ba nu, beach 2016 nu är jag redo liksom... Då blire såhär shit okej, han har verkligen satsat. Då är det klart man blir avundsjuk och då äre klart man jämför. Men sen så förstår jag ju också. Man lägger ju inte upp. Jag kan ändå sätta mig själv in i den situationen, man lägger ju inte upp allt på Facebook. Så det blir ju liksom ett medvetet filter som man såhär landar på när hysterin har svalnat liksom. Man ba shit varför ser jag inte ut som andra gör? Jamen juste för att alla lägger inte upp. - Per, 23

Man kan väl om det är nån person man inte känner så kan man nog... Man ser den typen av bilder som den lägger upp så kanske det är så. Men jag vet inte, ser jag nån som ser flummig ut på bilden, a då kanske det är en flummig, rolig person, jag vet inte. - Martin, 16

Dessa två citat är typiska exempel på hur informanterna bedömde sin omgivning på Facebook. Tidigare nämns att en högre grad medvetenhet kan ses som en skyddsfaktor och ett kritiskt filter för vad som syns på Facebook. De unga tjejerna som aktivt tagit avstånd från Facebook och att gilla bilder och kommentera kunde på så sätt hitta strategier för att minska denna press. Samtidigt uppger de informanter från arbetarklassen att de inte upplever en press

från idealbilderna på Facebook eller i alla fall att de inte har reflekterat kring det. En annan tolkning kan alltså vara att denna omedvetenhet leder till att pressen inte blir lika stor, möjligen för att individen inte reflekterat kring möjligheten till jämförelse.

Huruvida det jämförande elementet blir något som slår mot självkänslan skiljer sig också mellan de olika kategorierna av kön, klass och ålder. En viktig aspekt här tycks vara ålder. Många av de äldre informanter betonar att de ansåg att det jämförande elementet var mer påfrestande då de var yngre. Flera informanter beskrev att detta dels var på grund av att de saknade trygghet i sig själva. Gällande ungdomarna uppgav samtliga tjejer med medelklassbakgrund att de fann det jämförande elementet som psykiskt påfrestande och som något som kan påverka självkänslan. Killarna av arbetarklass i samma ålder beskrev inte alls samma problem kring detta ämne. Här är det svårt att avgöra vad som är det avgörande för att de unga killarna hade lättare att hantera det jämförande elementet än de unga tjejerna. Huruvida kön eller klass är den mest avgörande faktorn går inte att svara på utifrån studiens empiri. Hade en större undersökning med fler informanter gjorts hade möjligen det kunnat leda till ett mer utförligt resultat angående detta.

Ovan går alltså att se hur självkänslan hos unga och unga vuxna kan påverkas då de jämför sina egna liv med deras föreställningar av andras. Detta är dock inte den enda aspekten som påverkar hur självkänsla påverkas online. Flera av informanterna lyfter frågan om mobbning och utfrysning som i högsta grad kan bidra till att självkänslan sjunker.

6.2.4 Den tysta mobbningen

Att verka och leva på Internet som en "resident" är starkt sammankopplat med verkligheten och gränsen däremellan är antingen obefintlig eller väldigt flytande. Det som händer och vad någon gör online är för "residents" precis lika verkligt som det som händer i verkligheten. Det här är en stor skillnad från kategorin "visitors", där gränserna mellan Internet och verklighet är mer fasta och webbsidor används för att utföra en specifik handling eller uppfylla ett visst mål (Aresta 2012). Det här har alltså ingenting att göra med hur mycket tid som spenderas på till exempel Facebook för de olika kategorierna, utan snarare hur livet online uppfattas och används av dem. Detta beskriver Elin på följande sätt:

Skumma grejer som om dom hade hänt i verkligheten på en fest eller nånting så hade det kanske tagits hårdare, men när det händer på Internet så är det inte på riktigt och jag tror att vuxna inte riktigt förstår heller hur stor del sociala medier är av ungdomars liv. Att dom tänker att ja ja det var nån som skrev nåt ute i

*Cyberspace... Men att det ändå är liksom riktigt.
Subtila grejer också, det behöver inte bara vara grov mobbning, man kan ju frysa ut folk på sociala medier. Låt säga att man är ett gäng, så är det en person som dom andra inte vill ska vara med så kan man ju bara lägga upp en bild. Här är vi och vi har så kul och du är inte med. Så typ såna saker tror jag kan bli jobbiga för folk men att det inte tas på så stort allvar som det borde. Man kanske inte heller förstår det själv för det är ju bara en bild men att det kan vara elakt utan att man gör så mycket. Det är ju just hur sociala medier styr. - Elin, 18*

Som tidigare nämnts spelar det en stor roll för identiteten att ha kollektiv samhörighet och att tillhöra en grupp (Nyström 2012). Utfrysning online kan ses som en subtil form av mobbning, något som påverkar denna känsla av tillhörighet och där till också självkänslan hos unga och unga vuxna.

Facebook är inte längre exklusivt för ungdomar vilket delvis flyttat folk till andra sidor som Instagram som är en liknande sida där individer kan dela och ladda upp bilder. Flera informanter säger att de sällan lägger ut bilder. Samtidigt beskriver nästan samtliga informanter att unga och unga vuxna aktivt valt att röra sig till andra plattformar så som Instagram eller Snapchat. För den som inte är bekant med Snapchat är det en mobilapp där individer kan skicka bilder till sina kontakter, dessa bilder kan dock bara visas under en begränsad tid och till skillnad från Facebook sparas inte dessa.

Många informanter förklarar att Facebook nu är ute. För att förstå det här går det att se till att samtidigt som Facebook klassats mer som "ute" har en äldre generation tagit över som den aktiva gruppen på sidan. Det är inte längre en plattform fri från insyn av äldre. Det här uttrycks av informanterna vara något unga efterfrågar, samtidigt som de påpekar att vuxna borde förstå hur viktigt sociala medier är för dem och hur mobbing och utfrysning kan ske utan vuxnas vetskap. Det har framkommit från informanterna att många unga och unga vuxna efterfrågar en plattform utan vuxnas insyn men samtidigt vill dessa att den äldre generationen ska visa en större förståelse för vilken viktig del av livet sociala medier blivit. Detta kan också ses i citaten nedan:

Det är typ att man har Snapchat och Instagram. Och folk använder väl det mer. Sen är det så många, Ja, jag vet inte... Facebook har blivit så konstigt. Så ja... Jag tror det är därför. Det är många fler äldre där nu.. Inte så att min mamma har Snapchat. - Alexandra, 19

I flera av resonemangen som förs ovan gällande likes-kultur, det jämförande elementet och utfrysning poängterar flera av de äldre informanterna att dessa problem blivit mindre då de

blivit äldre och fått mer distans till det. Det här är i enlighet med den tidigare forskningen av Lindwall (2003) och hans diskussion om självkänslans samspel med ålder. Däremot är det tydligt att de informanter som var äldre använde sig av redigering och tog bort taggar i större utsträckning än yngre. En av dessa anledningar var däremot att de äldre informanterna, och i synnerlighet de med akademiska ambitioner strävade efter att visa upp en anständig och proper sida för framtida arbetsgivare. För de informanter som var unga, tjejer och från medelklassen kunde utläsas att dessa i högre grad blev påverkade av pressen och idealbilderna på Facebook, och i viss mån tog avstånd från denna press genom att till exempel inte delta i likes-kulturen. Många av de yngre informanterna uttrycker också att det är ett allvarligt problem att äldre inte ser allvaret i utfrysning och mobbning som sker på Internet och att deras känslor kring detta inte tas på lika stort allvar som något som hade hänt utanför Internet även om vad som sker online har en inverkan på självkänsla. Som tidigare nämnts har individer med låg självkänsla en högre risk att utveckla depression vilket gör denna studie relevant för socialt arbete (Orth, Robins & Meier, 2009).

7 Diskussion

7.1 Summering, självpresentation

Gällande hur unga och unga vuxna väljer att presentera sig via internetsidan Facebook har det framkommit tydligt av analysen att idealbilder och normer är av stor vikt. Det finns normer som säger vad som ses som acceptabelt och inte. Flera tydliga idealbilder som kommit fram från informanterna är att man ska vara "snygg utan ansträngning", anständig, inte vara "för mycket", humoristisk och det ska visas upp att ens liv är roligt och spännande.

Tydligt går att se att den respons en individ som laddar upp visst material får på detta är av stor vikt då det gäller skapandet av idealbilder. Intersektionella aspekter spelar också in gällande idealbilder. Av intervjuerna har tydliga mönster av attityder från olika intersektionella kategoriers samspel kunnat utläsas. Här redogörs för de mest betydande skillnader mellan de intersektionella kategoriernas samspel.

Gällande idealbilden att vara snygg utan ansträngning, alltså att en individ ska se snygg ut på bilder fast det ska inte synas att det lagts ner för mycket energi på att göra det, går det att utläsa att vissa kategorier av människor är mer benägna att ta detta på större allvar än andra. Gällande denna idealbild framkom att de informanter som tog detta på störst allvar hade ett samspel mellan kategorierna ungdom, kvinna och medelklassbakgrund. Detta kan jämföras med unga vuxna kvinnor av medelklassbakgrund som inte såg detta som lika viktigt men fler av dem uppgav att det varit det då de var yngre. Kön spelade också roll då kvinnor generellt såg utseende som en viktigare del av idealbilden. Detta blev extra tydligt då vi såg till ungdomar som också var killar från arbetarklassbakgrund där den primära idealbilden snarare var att uppfattas som humoristisk.

En annan idealbild var att vara anständig och proper. Med detta menas att inte lägga upp exempelvis festbilder eller bilder där man är berusad. Ett vanligt skäl till detta var att informanterna ville måla upp sig positivt för framtida arbetsgivare. En stark komponent i detta var akademiska ambitioner som är en del av klassdefinitionen. Även ålder spelade in i detta. De som tänkte på detta som en viktig idealbild var unga vuxna med ambitioner att få en akademisk examen. De ungdomar som intervjuats hade inte reflekterat speciellt mycket kring detta, detta gällde även dem med planer på eftergymnasiala studier. Detta innebär alltså att samspelet mellan en högre ålder och akademisk ambition förstärker idealbilden att framstå som anständig.

7.2 Summering, självkänsla

Som tidigare nämnts styrs unga och unga vuxnas självpresentation via Facebook till stor del av respons. Med detta menas att många av studiens informanter lägger stort värde i vilken respons de får på sina uppladdningar i form av likes och kommentarer. Det ses av många som en form av godkännande och bekräftelse. Detta benämns denna studie som likes-kultur. Flera informanter uppgett att deras självkänsla påverkas av den feedback de får på sina uppladdningar. Då det ligger mycket värde i denna respons innebär det att lite respons för många känns som ett misslyckande. Denna press finns hos många informanter av blandade intersektionella kategorier men är särskilt påtaglig för ungdomar som också är tjejer och har medelklassbakgrund. Till exempel går det att se att de unga vuxna kvinnorna av medelklassbakgrund som intervjuats hade utvecklat mer distans till denna press och att unga killar av arbetarklassbakgrund aldrig känt av den. Då intersektionalitet som tidigare nämnt är ett komplext begrepp går det inte säkert att säga vilken som är den viktigaste aspekten gällande detta men tydligt är att ungdomar som är tjejer och av medelklassbakgrund är ytterst påverkade av denna press som fler informanter uppger blir påfrestande för självkänslan.

Fler av informanterna tar upp utfrysning via Facebook. De menar att det blir väldigt tydligt vilka som är med på bilder och i vissa kontexter, detta skapar en form av kollektiv identitet och samhörighet. Att sakna denna samhörighet, att inte vara med på bilder från roliga sammanhang, att inte få respons på sina uppladdningar är något som har negativ effekt på unga och unga vuxnas självkänsla.

Det som många av informanterna ser som kanske den starkaste aspekten av sociala medier i förhållande till självkänsla är det jämförande elementet, alltså att slutsatser dras gällande hur andras liv ser ut baserat på deras konto på Facebook och att en jämförelse sker med det egna livet. Detta blir en extra stor press då en tydlig majoritet av studiens informanter uppger att de redigerar sina konton för att ge en mer fördelaktig bild av sig själva vilket leder till att orealistiskt fördelaktiga självpresentationer görs. Detta jämförande bidrar till stor del till hur självkänslan påverkas negativt för unga och unga vuxna.

7.3 Koppling, tidigare forskning

I detta stycke diskuteras hur kapitlet tidigare forskning kan kopplas och appliceras på resultatet.

Rafaelle Rodognos (2011) tankar om attachment identity syftar till att förklara den föreställda bild som skapas av en individ beroende på hur denne väljer att måla upp sitt liv för andra. Detta syns tydligt i resultatet då nästan alla informanter förklarade att de målade upp en bild av hur andras liv såg ut beroende på vad de la ut på Facebook och att de själva jämförde sig med den fantiserade bilden. Det här går hand i hand med Arestas (2015) begrepp social identitet, som är beroende av hur väl en person har lyckats måla upp en bild av sig själv, snarare än vad som egentligen läggs upp eller visas. Informanterna förklarar också att det är viktigt att visa upp sig i rätt social kontext, något som också tas upp av Hogan (2012) i *The Presentation of Self in the Age of Social Media*. Detta gör de genom att lägga upp bilder när deras liv ser som roligast ut, till exempel på en resa, på ett lyxigt hotell eller liknande. Detta har visat sig vara centralt gällande Facebooks påverkan på unga och unga vuxnas självkänsla då många av studiens informanter jämför sina egna liv med dessa föreställda verkligheter hos andra.

Tydligt bland informanterna, och något som också beskrevs i den tidigare forskningen var att det intersektionella samspelet mellan kategorierna unga och tjejer påverkas av idealbilder kring utseende i större utsträckning än andra intersektionella samspel (Lindwall 2011, Meurling 2003).

Facebook kan dels agera som en plattform för att bygga och stabilisera relationer genom att ge respons på bilder och statusar, men också som en plats där dessa grupptillhörigheter och relationer kan visas upp för andra, som är ett sätt att skapa och visa upp identitet (Cover 2012). Brist på grupptillhörighet online är något som visat sig viktigt för unga och unga vuxnas självkänsla. Cover diskuterade även att identiteten är beroende av kontext, något som kan ses i resultatet då informanterna pratar om den sociala kontexten utanför Facebook och att denna påverkar vad de kan gilla och inte kan gilla på Facebook.

7.4 Butler, Goffman och intersektionalitet

Teorin om den performativa identiteten har låtit oss se hur redigering och att ta bort bilder kan förstås som en identitetsskapande handling i sig (Butler 2007). Goffmans (2009) teorier om "jaget" har inriktat oss på onlinekonstruerad identitet och speciellt resonemanget gällande

främre och bakre regioner har varit relevant gällande uppladdningar på Facebook. Det kan tänkas att en teori mer fokuserad på den kollektiva identiteten och social gemenskap hade låtit oss se andra resultat av undersökningen mer inriktade på gruppnivå än på individnivå.

Då valet gjorts att låta ett intersektionellt perspektiv präglade denna studie har detta tillåtit att se till de komplexa samspelet mellan olika intersektionella kategorier. Hade studien istället sett till ett mer direkt jämförande perspektiv som att till exempel bara jämföra skillnader mellan ungdomar och unga vuxna hade studien gått miste om att se samspelet mellan kön, klass och ålder.

7.5 Metodologiska avvägningar

Genom att använda kvalitativa djupintervjuer har ingen generalisering kunnat göras som svar på frågeställningarna. Studien visar istället hur unga och unga vuxna upplever Facebook och hur de resonerar kring studiens frågeställningar, med en analytisk utgångspunkt från Goffmans (2009) teorier, ett intersektionellt perspektiv och Butlers (2007) tankar om den performativa identiteten. Om en enkätundersökning istället hade använts hade resultatet sett annorlunda ut och en generaliserad bild hade istället kunnat visas men den subjektiva upplevelsen hade inte funnits där.

Bland informanterna hade en större tid kunnat läggas på att hitta informanter med olika bakgrund. Informanterna som intervjuats blev till viss mån homogena då till exempel samtliga unga tjejer hade bakgrund i medelklassen och samtliga unga killar hade en bakgrund i arbetarklassen. Det hade även varit intressant att ha informanter av andra intersektionella kategorier så som etnicitet, sexualitet eller funktion, för att se ifall dessa kategorier hade ändrat samspelet mellan andra intersektionella kategorier.

7.6 Slutsats

Denna studie visar att självkänsla hos unga och unga vuxna i många fall påverkas negativt av användandet av Facebook. Detta på grund av att det finns ett jämförande element där individer jämför sina egna liv med andras uppmålade verkligheter genom Facebook som ofta skapats med hjälp av redigering av olika slag. Facebook kan även användas som ett verktyg för utfrysning vilket hos vissa orsakar en känsla av brist på kollektiv identitet. Olika kategorier av människor väljer att måla upp sig på olika sätt och de påverkas av olika aspekter. På vilket sätt detta skiljer sig finns att läsa i resultatkapitlet och i summeringen. Flera informanter beskriver att de inte blir tagna på allvar då de talar om social problematik online. En medvetenhet gällande detta är viktigt för dem som jobbar med socialt arbete.

7.7 Implikationer för socialt arbete

Implikationerna för praktikfältet socialt arbete som denna studie medfört talar för att professionella ska se till Internet och livet online med lika stort allvar som med andra delar av unga och unga vuxnas liv. Informanterna till denna studie beskrev att de upplevde att de inte togs på allvar om de pratade om problem som utspelade sig på Internet. Det är viktigt att som professionell ta unga och unga vuxnas problem på allvar, även om detta ibland kan tyckas oviktigt. Som professionell inom det sociala arbetet är det av intresse att ha öppna diskussioner kring vad som händer online och hur detta kan påverka människor självkänsla.

Referenser

Vetenskapliga artiklar

Abiala, Kristina & Hernwall, Patrik. 2013. Tweens negotiating identity online - Swedish girls' and boys' reflections on online experience. *Journal of youth studies* 16(8): 951-969.

Aresta, Mónica & Pedro, Luis & Santos, Carlos & Moreira, António. 2015. Portraying the self in online contexts: context-driven and user-driven online identity profiles. *Contemporary Social Science* 10(1): 70-85.

Cover, Rob. 2012. Performing And Undoing Identity Online: Social Networking, Identity Theories And The Incompatibility Of Online Profiles And Friendship Regimes. *The International Journal of Research into New Media Technologies* 18(2) 177-193.

Graneheim Hällberg, Ulla & Lundman, Berit. 2004. Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Education Today*, 24(2): 105-112.

Gideonse, Theodore. 2015. Pride, Shame, and the Trouble with Trying to Be Normal. *Ethos*, 43(4): 332-352.

Hogan, Bernie. 2010. The Presentation of Self in the Age of Social Media: Distinguishing Performances and Exhibitions Online. *Bulletin of Science, Technology & Society* 30(6): 377-386.

Moinian, Farzaneh. 2006. The Construction of Identity on the Internet. *Childhood* 13(1): 309-328.

Orth, Ulrich & Robins, Richard & Meier, Laurenz. 2009. Disentangling the effects of low self-esteem and stressful events on depression: Findings from three longitudinal studies. *Journal of Personality and Social Psychology* 97(2): 307-321.

Rodogno, Raffaele. 2011. Personal Identity Online. *Philosophy & Technology* 25(3): 309-328.

Downe-Wamboldt, Barbara. 2009. Content analysis: Method, applications, and issues. *Health care for women international* 13(3): 313-32.

Rapporter

Ingrid Petterson. 2011. *Nästan alla unga deltar på sociala nätverkssajter*. Statistiska centralbyrån. Nr 2011:276

Avhandlingar

Daneback, Kristian. 2006. *Love and sexuality on the Internet*. Diss., Göteborgs universitet.

Nyström, Ann-Sofie. 2012. *Att synas och lära utan att synas lära*. Diss., Uppsala universitet.

Litteratur

Alvesson, Mats & Sköldbberg, Kaj. 2008. *Tolkning och reflektion: Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. 2. Uppl. Lund: Studentlitteratur.

Ambjörnsson, Fanny. 2004. *I en klass för sig*. Stockholm: Ordfront.

Lindwall, Magnus. 2011. *Självkänsla, bortom populärpsykologi och enkla sanningar*. Lund: Studentlitteratur.

Mattsson, Tina. 2010. *Intersektionalitet i socialt arbete*. Malmö: Gleerups, Print.

Howell, Kerry. 2013. *An introduction to the philosophy of methodology*. London: Sage Publications Ltd.

Bryman, Alan. 2002. *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber ekonomi.

Trost, Jan. 2005. *Kvalitativa intervjuer*. 3. uppl. Lund: Studentlitteratur, Print.

Butler, Judith. 2007. *Genustrubbel*. Göteborg: Daidalos.

Antologi

Meurling, Birgitta. 2003. *Varför flickor? Ideal, självbilder och ätstörningar*. Lund: Studentlitteratur.

Internetsidor

Råd och fakta: självbild och identitet. 2014. Barn- och ungdomspsykiatri, stockholms län. <http://www.bup.se/sv/Rad-och-fakta/Artiklar/Sjalvbild-och-identitet1/> (hämtad 2016-04-12)

Jag: Självkänsla. UMO, Sveriges landsting. <http://www.umo.se/Jag/Sjalvkansla/> (hämtad 2016-04-12)

Milstolpar. Facebook. <https://www.facebook.com/facebook/info/?tab=milestone> (hämtad 2016-04-12)

Övriga källor

God forskningssed. 2011. Vetenskapsrådet.

Bilaga 1

Frågeguide

GRUPP 23 till 25 år

Frågor: Allmän info

Hur gammal är du?

Var kommer du ifrån?

Vad har du gjort sen du slutade gymnasiet?

Vad vill du göra i framtiden?

Arbetar dina föräldrar? I så fall med vad?

Hur bor du?

Allmän info gällande social media

Hur gammal var du då du skaffade

Facebook?

Hur lång tid tror du sammanlagt att du

lägger på Facebook en vanlig dag?

Vilka sekretessinställningar har du på ditt

konto? Vem kan se dina bilder?

När du använder Facebook, vad gör du då rent konkret?

Attityder till den egna användningen av

Facebook

Brukar du statusuppdatera?

om ja - vad brukar du skriva? Varför gör du det?

Finns det vissa typer av sidor du väljer att inte gilla på Facebook? Kan du berätta om det?

Lägger du ofta upp bilder själv?

Om ja

Är det från några speciella sammanhang du brukar lägga upp bilder?

Vad tycker du är viktigt med en bild för att du ska vilja lägga upp den?

Vad för typ av profilbilder har du på din Facebook? Ser du ut på ett visst sätt? Gör du något speciellt på bilderna?

Varför har du valt som du gjort?

Är det vanligt att andra lägger upp bilder på dig på Facebook?

Är det någon typ av bilder du inte tycker om att folk lägger upp? Varför?

Är det någon typ av bilder du gillar att folk lägger upp? Varför?

Brukar du ta bort bilder på dig som du inte tycker om?

Vad är det rent konkret med en bild som kan få dig att vilja ta bort den?

Vilken typ av respons brukar du få på dina bilder?

Är det viktigt för dig hur många likes och kommentarer du får? I så fall, varför?

Hur känner du inför att folk lägger upp förhållandestatusar på Facebook? Hur tänker du kring det?

Attityder till andras användning av

Facebook

Utseende

Är det ofta du är inne på andras profiler och tittar på deras bilder?

om ja

Vilken typ av relationer har du med dem som du gör det på.

Brukar du ge respons i form av likes och kommentarer på andras bilder?

om ja

Har du reflekterat kring varför du gör det? På vilken typ av bilder gör du det?

Brukar du jämföra människors utseende på Facebook och i verkligheten? Ser du några problem med detta?

Har du någon gång börjat känna dig osäker på dig själv när du ser bilder andra har på sina Facebooksidor? Är det något specifikt som kan få dig att känna dig osäker, hur kommer det sig?

Aktiviteter

Är det vid några speciella tillfällen som dina kontakter brukar lägga upp bilder?

Tror du att du undermedvetet eller medvetet drar slutsatser om hur andras liv ser ut beroende på vad de lägger upp?

Livet i verkligheten måste ju inte alltid stämma överens med hur det ser ut på Facebook, har du reflekterat över detta?

Vilka skillnader ser du mellan hur ditt eget eller andras liv ser ut på Facebook och hur det ser ut i verkligheten?

Kan det hända att du tänker att andras liv ser roligare eller tråkigare ut än ditt eget på grund av deras Facebooksidor?

Tror du på något sätt att du har anpassat ditt eget liv efter de bilder andra målat upp av sig själva på social media?

Övrigt

Har du reflekterat över hur du presenterar dig på Facebook?

Tror du att ungdomars och unga vuxnas självbild och självkänsla påverkas av Facebook, på vilket sätt i så fall? Hur tänker du då?

Ger din Facebookprofil en bra bild av vem du är som person?

Tror du att du hade svarat annorlunda på dessa frågor när du var yngre? Tror du att du kommer svara annorlunda på dessa frågor när du blir äldre?

Finns det något annat gällande social media som du tycker är problematiskt som jag inte redan frågat om?

Bilaga 2

Frågeguide

GRUPP 16-19år

Frågor: Allmän info

Hur gammal är du?

Var kommer du ifrån?

Vad vill du göra efter gymnasiet? Tror du att du vill plugga vidare?

Arbetar dina föräldrar? I så fall med vad?

Allmän info gällande social media

Hur gammal var du då du skaffade Facebook?

Hur lång tid tror du sammanlagt att du lägger på Facebook en vanlig dag?

Vilka sekretessinställningar har du på ditt konto? Vem kan se dina bilder?

När du använder Facebook, vad gör du då rent konkret?

Attityder till den egna användningen av Facebook

Brukar du statusuppdatera?

om ja - vad brukar du skriva? Varför gör du det?

Finns det vissa typer av sidor du väljer att inte gilla på Facebook? Kan du berätta om det?

Lägger du ofta upp bilder själv?

Om ja- Är det från några speciella sammanhang du brukar lägga upp bilder?

Vad tycker du är viktigt med en bild för att du ska vilja lägga upp den?

Vad för typ av profilbilder har du på din Facebook? Ser du ut på ett visst sätt? Gör du något speciellt på bilderna? Varför har du valt som du gjort?

Är det vanligt att andra lägger upp bilder på dig på Facebook?

Är det någon typ av bilder du inte tycker om att folk lägger upp? Varför?

Är det någon typ av bilder du gillar att folk lägger upp? Varför?

Brukar du ta bort bilder på dig som du inte tycker om?

Vad är det rent konkret med en bild som kan få dig att vilja ta bort den?

Vilken typ av respons brukar du få på dina bilder?

Är det viktigt för dig hur många likes och kommentarer du får? I så fall, varför?

Hur känner du inför att folk lägger upp förhållandestatusar på Facebook? Hur tänker du kring det?

Attityder till andras användning av Facebook

Utseende

Är det ofta du är inne på andras profiler och tittar på deras bilder?
om ja

Vilken typ av relationer har du med dem som du gör det på.

Brukar du ge respons i form av likes och kommentarer på andras bilder?
om ja

Har du reflekterat kring varför du gör det?

På vilken typ av bilder gör du det?

Brukar du jämföra människors utseende på Facebook och i verkligheten? Ser du några problem med detta?

Har du någon gång börjat känna dig osäker på dig själv när du ser bilder andra har på sina Facebooksidor?

Är det något specifikt som kan få dig att känna dig osäker, hur kommer det sig?

Aktiviteter

Är det vid några speciella tillfällen som dina kontakter brukar lägga upp bilder?

Tror du att du undermedvetet eller medvetet drar slutsatser om hur andras liv ser ut beroende på vad de lägger upp? Livet i verkligheten måste ju inte alltid stämma överens med hur det ser ut på Facebook, har du reflekterat över detta?

Vilka skillnader ser du mellan hur ditt eget eller andras liv ser ut på Facebook och hur det ser ut i verkligheten?

Kan det hända att du tänker att andras liv ser roligare eller tråkigare ut än ditt eget på grund av deras Facebooksidor?

Tror du på något sätt att du har anpassat ditt eget liv efter de bilder andra målat upp av sig själva på sociala medier?

Övrigt

Har du reflekterat över hur du presenterar dig på Facebook?

Tror du att ungdomars självbild och självkänsla påverkas av Facebook, på vilket sätt i så fall? Hur tänker du då?

Ger din Facebookprofil en bra bild av vem du är som person?

Tror du att du kommer tänka eller svara annorlunda kring dessa frågor när du är äldre?

Finns det något annat gällande social media som du tycker är problematiskt som jag inte redan frågat om?

Bilaga 3

Informationsbrev, lärare och rektor

Uppsala Universitet, Sociologiska institutionen
Socionomprogrammet

Till programrektor för XXX

En förfrågan om deltagande i studie

Vi är två socionomstudenter som nu skall påbörja vårt examensarbete på 15 högskolepoäng vid Sociologiska institutionen vid Uppsala Universitet. I examensarbetet undersöker vi hur ungdomar och unga vuxnas identiteter påverkas av användandet av sociala medier. Vi syftar även till att se hur unga ser och reflekterar gällande detta ämne. Syftet med studien är att se om vi kan hitta mönster som tyder på att ungas självkänsla påverkas av användandet av sociala medier. Insamlandet av data till denna studie ska ske med intervjuer. Du tillfrågas därför, som programrektor vid XXX skolan om tillstånd till att genomföra delar av studien på er skola. Vår förhoppning är att kunna utföra intervjuer i april månad, så tidigt som möjligt. Dessa intervjuer varar ca 30 - 45 minuter och spelas in på band. Deltagandet är naturligtvis frivilligt för eleverna och de har rätt att när som helst utan särskild förklaring avbryta samtalet. Det insamlade materialet kommer att förvaras så att endast vi och handledare kommer åt det under arbetets gång. Materialet kommer att avidentifieras. Särskilt samtycke kommer att inhämtas från samtliga inblandade personer.

Uppsala den 04/04/16

Med vänliga hälsningar Tomas Ljunglöf och Johanna Hedlund

Tomas telefon: 070 040 78 46. Johannas Telefon 076 571 76 08

E-post: Tomas.Ljunglof@hotmail.com Johanna.Hedlund.9534@student.uu.se

Handledare: Kamilla Peuravaara, kamilla.peuravaara@soc.uu.se

Bilaga 4

Informationsbrev, informanter

**Uppsala Universitet, Sociologiska institutionen
Socionomprogrammet**

Till dig som vill delta som informant:

Vi är två socionomstudenter som nu skall påbörja vårt examensarbete på 15 högskolepoäng vid Sociologiska institutionen vid Uppsala Universitet. I examensarbetet undersöker vi hur ungdomar och unga vuxnas identiteter påverkas av användandet av sociala medier. Vi syftar även till att se hur unga ser och reflekterar gällande detta ämne. Syftet med studien är att se om vi kan hitta mönster som tyder på att ungas självkänsla påverkas av användandet av sociala medier. Insamlandet av data till denna studie ska ske med intervjuer.

Vår förhoppning är att kunna utföra intervjuer i april månad, så tidigt som möjligt. Dessa intervjuer varar ca 30 - 45 minuter och spelas in på band. Deltagandet är naturligtvis frivilligt och du har rätt att när som helst utan särskild förklaring avbryta samtalet. Det insamlade materialet kommer att förvaras så att endast vi och handledare kommer åt det under arbetets gång. Materialet kommer att avidentifieras. Särskilt samtycke kommer att inhämtas från samtliga inblandade personer.

Uppsala den 04/04/16

Med vänliga hälsningar Tomas Ljunglöf och Johanna Hedlund

Tomas telefon: 070 040 78 46. Johannas Telefon 076 571 76 08

E-post: Tomas.Ljunglof@hotmail.com Johanna.Hedlund.9534@student.uu.se

Handledare: Kamilla Peuravaara, kamilla.peuravaara@soc.uu.se